

จำนวน 2 เล่ม
- 6 ต.ค. 2582

รายงานการวิจัย

กระบวนการสร้างสรรค์ละครเวทีเพื่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์
ด้านการเมืองการปกครองเมืองสงขลาของเยาวชน

THE CREATIVE PROCESS OF DRAMA FOR YOUTH LEARNING
ABOUT SONGKHLA POLITICAL HISTORY

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

รัชยา วีรการณ์

รายงานวิจัยฉบับนี้ได้รับเงินอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณกองทุนวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

พ.ศ. 2558

ชื่องานวิจัย	กระบวนการสร้างสรรค์ละครเวทีเพื่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ด้านการเมือง การปกครองเมืองสงขลาของเยาวชน
ผู้วิจัย	รัชยา วีรการณ
คณะ	ศิลปกรรมศาสตร์
ปี	2561

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้กระบวนการ
สร้างสรรค์ละครเวทีเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองสงขลาแก่เยาวชน และ
เพื่อศึกษารูปแบบการเรียนรู้ผ่านกระบวนการละครของเยาวชน โดยกลุ่มตัวอย่างเป็น
เยาวชนอายุ 18-20 ปี จำนวน 14 คน แบ่งเป็นชาย 2 คน หญิง 12 คน โดยกลุ่มตัวอย่าง
จะต้องเข้าร่วมกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการพื้นฐานทางด้านละครจำนวน 10 ครั้ง เพื่อปู
ทักษะด้านศิลปะการละครทั้งในด้านการแสดง การวางโครงเรื่องอย่างง่าย การเขียนบท
ละคร การออกแบบสำหรับละคร และต้องนำเสนอละครประวัติศาสตร์จำนวน 2 เรื่อง
จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่ากระบวนการละครช่วยกระตุ้นการเรียนรู้ให้แก่กลุ่มตัวอย่างได้เป็น
อย่างดี นอกจากนี้ผู้วิจัยยังแบ่งรูปแบบการเรียนรู้ที่ได้จากกระบวนการละครได้เป็น 3
รูปแบบคือการเรียนรู้ด้านเนื้อหา การเรียนรู้ด้านศิลปะการละคร และการเรียนรู้ทักษะทาง
สังคม

เลข Bibli.	1142185
วันที่	ก
เลขเรียกหนังสือ	๗๙๒
	๕๑๑๖

Research Title	Learning Songkhla Province History by using Drama Process
Researcher	Ratchaya Weerakarn
Faculty	Faculty of Fine Arts
Year	2016

Abstract

It is important for youths to learn about history but in Thailand the obstacle for history learning is the teaching method. Teachers always use old teaching method such as frontal teaching or lecture based teaching which is quite boring and uninteresting for students. This research aimed to use drama process as history learning tools for youths in Muang District, Songkhla Province and to study the learning outcomes of youths through drama process. It is an action research studying with 14 youths, 2 males and 12 females, ages between 18-20 years old and focusing on Songkhla Province History. All of the sample did not have drama experience. The sample had to participate 10 sessions of drama workshop which included acting skills workshop, play writing workshop and production design workshop. After the workshop they had to created their own drama which based on Songkhla Province history. The results found that the drama process can simulated youths learning process, evaluated by focused group discussion and the observation by researcher. Moreover the research also found that the learning outcomes of sample group are divided into 3 types of learning outcome which are contents, drama skills and social skills learning outcome.

Keywords : Drama Process, Learning Process, Learning outcome

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัย กระบวนการสร้างสรรค์ละครเวทีเพื่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ด้านการเมืองการปกครองเมืองสงขลาของเยาวชน ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจากกัลยาณมิตรหลายฝ่าย ขอขอบพระคุณมูลนิธิสี่ขาบ้าน (มะขามป้อม) ผู้จุดประกายความสนใจในงานด้านละครเพื่อการศึกษา

ขอขอบคุณบุคลากรภาควิชานาฏศิลป์การแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา สำหรับมิตรภาพที่ดี ทั้งให้ความช่วยเหลือในการดำเนินกิจกรรมทุกอย่างที่ผู้วิจัยร้องขอ ขอขอบคุณ ครอบครัววีรกรรมที่ได้ช่วยเหลือทั้งด้านร่างกาย แรงใจในการทำงานวิจัยชิ้นนี้ รวมถึงบุคลากรในคณะศิลปกรรมศาสตร์ทุกท่านที่คอยยื่นมือให้ความช่วยเหลือผู้วิจัยตลอดระยะเวลาในการทำวิจัย สุดท้ายนี้ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ผู้มอบเงินทุนสนับสนุนการทำวิจัยในครั้งนี้

รัชยา วีรกรรม
คณะศิลปกรรมศาสตร์
กันยายน 2561

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
ขอบเขตการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	3
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
แนวคิดเรื่องละครเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาของเยาวชน	5
แนวคิดเรื่องละครเพื่อการศึกษา	8
แนวคิดเรื่องประวัติศาสตร์เมืองสงขลา	13
กรอบแนวคิดในงานวิจัย	16
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	17
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	17
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	17
การรวบรวมข้อมูล	18
การวิเคราะห์ข้อมูล	20
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	22
กระบวนการสร้างสรรค์	22
รูปแบบการเรียนรู้ของเยาวชน	57

สรุปบท	58
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย	59
อภิปรายผล	61
ข้อเสนอแนะ	61
บรรณานุกรม	63
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรม	64
ภาคผนวก ข ภาพการทำกิจกรรม	65

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3.1	แผนการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับพื้นฐานด้านการแสดง	18
4.1	แผนการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับพื้นฐานด้านการแสดง	22
4.2	เปรียบเทียบกิจกรรม 5 ภาพปัญหาชุมชน กับภาพนิ่งประวัติศาสตร์ 5 ภาพ	34

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
4.1	กิจกรรมเดินสมาธิ	25
4.2	กิจกรรมไม้ไผ่สามัคคี	26
4.3	กิจกรรมนั่ง ยืน นอนท่าแปลก	29
4.4	กิจกรรมอนุสาวรีย์มนุษย์ ภาพสนามเด็กเล่น	30
4.5	กิจกรรมอนุสาวรีย์มนุษย์ ภาพตลาด	30
4.6	ลงพื้นที่ ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ	31
4.7	แผนผังการยื่นในกิจกรรมโรงเรียนปลา	33
4.8	สาเหตุการสร้างป้อมปราการ	35
4.9	บทบาทที่ป้อมปราการมีต่อชุมชน	36
4.10	เหตุการณ์ที่ทำให้ป้อมปราการล่มสลาย	36
4.11	ผลจากเหตุการณ์	37
4.12	สาเหตุในการสร้างถนนนครนอก	38
4.13	บทบาทของถนนนครนอกที่มีต่อชุมชน	39
4.14	เหตุการณ์ที่ทำให้ถนนนครนอกล่มสลาย	39
4.15	ผลจากเหตุการณ์	40
4.16	การฝึกซ้อม 1	43
4.17	การฝึกซ้อม 2	44
4.18	การฝึกซ้อม 3	44
4.19	การฝึกซ้อม 4	44
4.20	การฝึกซ้อม 5	45
4.21	การฝึกซ้อม 6	45
4.22	การฝึกซ้อม 7	46
4.23	ประวัติศาสตร์ป้อมปราการเมืองสงขลา 1	46
4.24	ประวัติศาสตร์ป้อมปราการเมืองสงขลา 2	47
4.25	ประวัติศาสตร์ป้อมปราการเมืองสงขลา 3	47
4.26	ประวัติศาสตร์ป้อมปราการเมืองสงขลา 4	47
4.27	ประวัติศาสตร์ป้อมปราการเมืองสงขลา 5	48
4.28	ประวัติศาสตร์ป้อมปราการเมืองสงขลา 6	48

4.29	ประวัติศาสตร์ป้อมปราการเมืองสงขลา 7	48
4.30	ประวัติศาสตร์ป้อมปราการเมืองสงขลา 8	49
4.31	ประวัติศาสตร์ถนนนครนอก 1	52
4.32	ประวัติศาสตร์ถนนนครนอก 2	52
4.33	ประวัติศาสตร์ถนนนครนอก 3	53
4.34	ประวัติศาสตร์ถนนนครนอก 4	53
4.35	ประวัติศาสตร์ถนนนครนอก 5	53
4.36	ประวัติศาสตร์ถนนนครนอก 6	54

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

จังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน ทั้งยังเป็นเมืองที่นับได้ว่าเป็นหัวเมืองที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ การเมืองการปกครองมาตั้งแต่อดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบัน โดยประวัติความเป็นมาของเมืองสงขลานั้นมีความน่าสนใจทั้งในมิติของเศรษฐกิจที่สงขลาในอดีตเคยเป็นเมืองท่าที่มีความเจริญรุ่งเรือง และทางสังคมที่เป็นเมืองที่มีสามเชื้อชาติคือไทยพุทธ ไทยมุสลิม และจีนอาศัยอยู่ร่วมกัน ก่อให้เกิดวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายและน่าสนใจ

ในส่วนของการปกครองของเมืองสงขลานั้นพบว่าประวัติศาสตร์เมืองสงขลาได้ถูกบันทึกขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมในช่วงประมาณพุทธศตวรรษที่ 22 – 24 โดยมีศูนย์กลางการปกครองหรือสถานที่ตั้งเมือง 3 แห่งตามลำดับคือ เมืองสงขลาฝั่งหัวเขาแดง (เมืองสิงขระ หรือนคริมลายุสงโฆรา) เมืองสงขลาฝั่งแหลมสน และเมืองสงขลาฝั่งบ่อยางนั้นคือเมืองสงขลาในปัจจุบัน (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ, 2542) โดยชุมชนเมืองสงขลาฝั่งหัวเขาแดงหรือที่เรียกกันว่า SINGORA สิงกูร หรือสิงขรา ปกครองโดยเจ้าเมืองชาวมุสลิม จนเมื่อเมืองถูกทำลายจากกรุงศรีอยุธยาในปีพ.ศ.2223 ประชาชนจึงได้โยกย้ายไปตั้งเมืองอยู่บริเวณฝั่งแหลมสนซึ่งอยู่ทางปากเขาอีกด้านหนึ่งกลายเป็นเมืองสงขลาฝั่งแหลมสน แต่เมืองสงขลาก็ได้ถูกลดความสำคัญลงเป็นเพียงเมืองขึ้นของเมืองพัทลุงแต่เมืองสงขลาก็ยังคงบทบาทความเป็นเมืองท่าที่สำคัญ รวมถึงการเป็นกองกำลังหนุนให้แก่ราชธานีทั้งในสมัยกรุงศรีอยุธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ โดยเจ้าเมืองที่ปกครองในสมัยนั้นจะมาจากการแต่งตั้งโดยพระมหากษัตริย์ ต่อมาในภายหลังเมื่อประชากรเพิ่มมากขึ้น เมืองสงขลาฝั่งแหลมสนซึ่งมีพื้นที่ราบน้อยไม่สามารถขยายตัวได้ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้พระยาวิเชียรคีรี (เถี้ยนเส้ง) ไปตั้งเมืองใหม่ที่ตำบลบ่อยาง ซึ่งตั้งอยู่บริเวณฝั่งตรงข้ามของเมืองสงขลาเดิม และเป็นที่ตั้งของเมืองสงขลาจนถึงปัจจุบัน

จากประวัติศาสตร์เมืองสงขลาที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าประวัติศาสตร์ท้องถิ่นนั้นเป็นสิ่งที่เยาวชนควรศึกษาเรียนรู้เพื่อเป็นรากฐานที่สำคัญในการดำเนินชีวิต เนื่องจากการศึกษาประวัติศาสตร์ซึ่ง

เป็นเหตุการณ์ในอดีตนั้นสามารถนำมาใช้เป็นบทเรียน และประยุกต์ใช้ในกระบวนการแก้ปัญหา และวิกฤตต่างๆได้ โดยเฉพาะประวัติศาสตร์ด้านการเมืองการปกครองที่ส่งผลกระทบต่อปัจจัยอื่นๆ ในสังคม อย่างเป็นรูปธรรม เช่น ด้านเศรษฐกิจ การศึกษา หรือคุณภาพชีวิตของประชากร นอกจากนี้แล้วการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ยังช่วยให้เยาวชนเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง อันจะนำไปสู่การตระหนักในความสำคัญของการอนุรักษ์และพัฒนาท้องถิ่นของตนเองต่อไปในอนาคตได้ แต่เนื่องด้วยการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ในห้องเรียนนั้นเป็นการเรียนรู้แบบบรรยาย (Passive Learning) ทำให้การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ขาดความน่าสนใจ นักเรียนจึงขาดความตระหนักในความสำคัญของการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ นำไปสู่การที่เยาวชนขาดความห่วงแหน และขาดจิตสำนึกรักท้องถิ่นของตนอีกด้วย ดังนั้นเพื่อจะแก้ปัญหาการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของเยาวชนนั้นจำเป็นต้องมีการออกแบบวิธีการสอน หรือออกแบบการเรียนรู้ที่มีความน่าสนใจเพื่อกระตุ้นเยาวชนให้เกิดความอยากเรียนรู้ประวัติศาสตร์ โดยการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งที่สามารถกระตุ้นการเรียนรู้ให้เกิดแก่เยาวชนได้เป็นอย่างดีนั้นคือการนำกระบวนการละครมาเป็นเครื่องมือในการเรียนการสอน เพราะนอกจากองค์ประกอบของกระบวนการละครจะมีความน่าสนใจ สามารถกระตุ้นการเรียนรู้ของเยาวชนได้แล้ว การนำกระบวนการละครเป็นสื่อในการเรียนการสอนนั้นยังนับเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ทรงประสิทธิภาพในการที่จะช่วยพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนอีกด้วย (Guner, 2012)

ศิลปะการละครเป็นศาสตร์ที่เป็นการบูรณาการศาสตร์ต่างๆรวมเข้าด้วยกันมากมายทั้งในเรื่องของการแสดง การออกแบบ การอ่านวิเคราะห์ตีความ ละครทุกรูปแบบมีประโยชน์แก่เด็กและเยาวชน เด็กในฐานะผู้ชมจะได้มีประสบการณ์การเรียนรู้เรื่องราว โครงเรื่องวรรณกรรม การสร้างบทละคร ทั้งได้รับรู้ศิลปะการสื่อสารด้วยองค์ประกอบอื่นๆ ภาพ เพลง และพัฒนาการวิพากษ์วิจารณ์และแสดงความคิดเห็น (พรรรัตน์ ดำรง, 2550) นอกจากนี้ถ้าเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างละคร เด็กและเยาวชนในฐานะผู้ร่วมกระบวนการจะได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตัวเอง ได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ การทำงานร่วมกับผู้อื่น นอกจากนี้ยังต่อยอดใช้ละครเป็นเครื่องมือในการสื่อสารกับชุมชน สังคมเพื่อการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นได้อีกด้วย

จะเห็นได้ว่าศิลปะการละครมีความเหมาะสมในการที่จะนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ของเยาวชน ผู้วิจัยจึงได้มีความสนใจที่จะนำกระบวนการละครมาใช้ในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของเยาวชน ซึ่งนอกจากจะทำให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของตนแล้วนั้น ยังทำให้เยาวชนเรียนรู้

กระบวนการคิด และการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ซึ่งนอกจากจะเป็นการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นแล้ว กระบวนการต่างๆ เหล่านี้ยังเป็นพื้นฐานในการใช้ชีวิตต่อไปในอนาคตของเยาวชนได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อใช้กระบวนการสร้างสรรค์ละครเวทีเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองสงขลา แก่เยาวชน
2. เพื่อศึกษารูปแบบการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ด้านการเมืองการปกครองเมืองสงขลาของเยาวชน ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ละครเวที

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถนำกระบวนการและรูปแบบการเรียนรู้ไปใช้ในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชุมชน
2. ได้องค์ความรู้เรื่องของการสร้างสรรค์ละครเวทีเพื่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของเยาวชน
3. ได้ผลผลิตเป็นละครเวทีเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ด้านการเมืองการปกครองเมืองสงขลา

ขอบเขตของโครงการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัย กลุ่มประชากรเป้าหมายของผู้วิจัยได้แก่กลุ่มเยาวชนที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดสงขลา หรือเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาในจังหวัดสงขลาจำนวน 14 คน และเข้าร่วมกระบวนการสร้างสรรค์ละครเวทีที่มีเนื้อหาเพื่อบอกเล่าประวัติศาสตร์ด้านการเมืองการปกครองเมืองสงขลาจำนวน 10 ครั้ง มีผลสัมฤทธิ์เป็นละครประวัติศาสตร์เมืองสงขลา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. กระบวนการสร้างสรรค์ละครเวที (Creative Process) หมายถึง กระบวนการจัดการ การแสดงละครเวทีตั้งแต่ขั้นตอนการวางโครงเรื่อง (Plot) การเขียนบทละคร การฝึกซ้อม ตลอดไปจนถึงขั้นตอนการจัดการแสดง

2. การเรียนรู้ (Learning) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและความคิดที่ค่อนข้างถาวร ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์และการฝึกหัด
3. ละครเวที (Drama) หมายถึง การแสดงบนเวทีที่ดำเนินเป็นเรื่องราว ดำเนินเรื่องด้วยบทสนทนา
4. ประวัติศาสตร์เมืองสงขลา (Songkhla History) หมายถึง เหตุการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้นในอดีต และสิ่งที่มนุษย์ได้กระทำ หรือสร้างแนวความคิดไว้ทั้งหมด รวมถึงเหตุการณ์ที่เกิดจากเจตจำนงของมนุษย์ ในที่นี้หมายถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขอบเขตพื้นที่ที่ถูกระบุไว้ว่าเป็นเมืองสงขลาตั้งแต่แรกเริ่ม
5. เยาวชน (Youth) หมายถึง คนในวัยหนุ่มสาว คือ ผู้มีอายุระหว่าง 15 - 25 ปี หรือเป็นช่วงวัยหนุ่มสาว เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างการเป็นเด็กและผู้ใหญ่ เป็นช่วงที่กังวลเกี่ยวกับบุคลิกภาพและสิ่งรอบตัวมากเป็นพิเศษ

บทที่ 2

วรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง “กระบวนการสร้างสรรค์ละครเวทีเพื่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ด้านการเมืองการปกครองเมืองสงขลาของเยาวชน” ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นกรอบความคิด (Conceptual Framework) โดยมีแนวคิดที่ใช้เป็นหลักในการศึกษาดังนี้

1. แนวคิดเรื่องละครเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาของเยาวชน
  - 1.1 รูปแบบของละครเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาของเยาวชน
  - 1.2 บทบาทของละครเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาของเยาวชน
  - 1.3 คุณค่าของละครที่มีต่อเยาวชน
2. แนวคิดเรื่องละครเพื่อการศึกษา
3. แนวคิดเรื่องประวัติศาสตร์เมืองสงขลา

1. แนวคิดเรื่องละครเพื่อการเรียนรู้และการพัฒนาของเยาวชน

1.1 รูปแบบของละครเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาเยาวชน

ศิลปะการละครเป็นศิลปะที่สามารถพัฒนาผู้เรียนได้ทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคมและจิตใจ ด้วยการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ (Experimental learning) และการทำงานละครสำหรับเยาวชนนั้นจะมีความแตกต่างจากการสร้างงานละครทั่วไปคือจะต้องมีกลวิธีการนำเสนอเรื่องราวที่สามารถดึงดูดผู้ชมที่เป็นเด็กไว้ได้ จึงมีการพัฒนารูปแบบของละครเพื่อการเรียนรู้ขึ้นมามากมาย เพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายและสื่อสารกับกลุ่มเยาวชนได้อย่างตรงประเด็น ซึ่งสามารถแบ่งรูปแบบของละครเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาได้ดังนี้

1.1.1 การนำละครไปจัดแสดงเพื่อสร้างการเรียนรู้และพัฒนาของเยาวชน

เป็นการสร้างสรรค์ละคร (Theatre Production) เพื่อให้ความรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งแก่เยาวชนผ่านทาง การแสดงละครที่ประกอบด้วยองค์ประกอบของละคร ดังนี้

- 1) นักแสดง
- 2) ฉาก
- 3) บทละคร
- 4) เสื้อผ้า
- 5) ภาพในละคร
- 6) ผู้ชม

โดยการ จัดแสดงแบบนี้จะเป็นการจัดแสดงให้ผู้ชมที่เป็นฝ่ายรับหรืออาจมีการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ชม โดยการออกแบบเนื้อหาให้ผู้ชมมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น หรือช่วยในการตัดสินใจของตัวละคร และอาจมีการแลกเปลี่ยนพูดคุยหลังละครจบ

1.1.2 การใช้กระบวนการละครเพื่อสร้างการเรียนรู้และพัฒนา

การใช้กระบวนการละครเพื่อสร้างการเรียนรู้และพัฒนาจะไม่ได้เน้นการสร้างละครหรือการจัดแสดงที่เน้นผู้ชมเป็นสำคัญ แต่จะใช้กระบวนการทั้งในรูปแบบของการฝึกฝนการแสดงเช่นการฝึกการเคลื่อนไหว การฝึกสมาธิ การฝึกจินตนาการมาใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ การนำประเด็นปัญหา มาแลกเปลี่ยนพูดคุยเพื่อสร้างเป็นบทละคร หรือให้มีการสวมบทบาทสมมติเพื่อให้เกิดความเข้าใจ และเห็นอกเห็นใจต่อประเด็นปัญหานั้นๆ โดยมีผู้นำกิจกรรมที่เป็นครู นักพัฒนา นักการละคร เป็นผู้นำกระบวนการ โดยมีประเภทต่างๆดังนี้

- 2.1.2.1 Drama in Education
- 2.1.2.2 Creative Drama
- 2.1.2.3 Sociodrama
- 2.1.2.4 Process Drama

1.2 บทบาทของละครเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาของเยาวชน

คนส่วนมากรู้จักละครในฐานะสื่อบันเทิงแขนงหนึ่ง ที่นะผู้ชมไปพบกับโลกอีกโลกที่อาจจะไม่สามารถพบเจอได้ในชีวิตจริง แต่นอกจากจะทำหน้าที่สื่อที่สร้างความบันเทิงแล้ว ละครยังเป็นเครื่องมือที่ใช้สร้างการเรียนรู้ให้แก่ผู้ชม เพราะละครสามารถทำหน้าที่ส่งสารให้แก่ผู้ชมได้อย่างแนบเนียน ละครจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างการเรียนรู้ โดยเหตุผลที่ละครถือเป็นเครื่องมือที่เหมาะสมในการสร้างการเรียนรู้ไว้ดังนี้

- 1) ละครคือองค์ประกอบสำคัญของชีวิตมนุษย์ นับตั้งแต่วัยเด็กที่การเล่นสมมติเป็นกิจกรรมของเด็กทุกคน การใช้ละครเพื่อสร้างการเรียนรู้จึงเป็นการเล่นแบบจริงจัง ในบรรยากาศที่สนุก ละครจึงเป็นการเปิดพรมแดนการเรียนรู้ออกไปจากการศึกษาในระบบ
- 2) ละครเป็นเครื่องมือที่ดีในการเรียนรู้ สามารถกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจ ทั้งยังช่วยสร้างความมั่นใจในตนเอง การเรียนรู้ทักษะชีวิต และการเรียนรู้เรื่องอารมณ์ การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และยังสามารถเป็นการบำบัดรักษาแบบองค์รวมได้อีกด้วย
- 3) กระบวนการละครได้สร้างการเปลี่ยนแปลงในการเรียนรู้ของกลุ่มคนที่หลากหลาย นับเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ
- 4) ละครเป็นเครื่องมือในการเติมพลังให้กับสังคมในการที่จะเปลี่ยนแปลงสังคม ลดช่องว่างระหว่างกลุ่มสังคม ละครยังสร้างให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้นำกระบวนการ นักแสดงกับผู้ชมหรือผู้เข้าร่วมในลักษณะของการเรียนรู้ร่วมกัน

1.3 คุณค่าของละครที่มีต่อเยาวชน

- 1) สร้างแรงจูงใจ กิจกรรมละครมีความแตกต่างจากการเรียนการสอนแบบปกติ ทำให้เด็กเกิดความกระตือรือร้นที่จะค้นคว้า

2) ละครเป็นการฝึกปฏิบัติจริง ฝึกจินตนาการ การเคลื่อนไหว ทำให้เด็กๆ ได้สวมบทบาทตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ และฝึกทดลองแก้ไขปัญหา รวมถึงทดสอบปฏิกิริยาจากผู้ร่วมแสดงและผู้ชม

3) ละครเปิดโอกาสให้มีการทดลองชีวิตและทดสอบปฏิกิริยาที่มีต่อชุมชน และสร้างความสนใจในข้อมูลหรือปัญหาที่เด็กๆ ให้ความสนใจ เป็นโอกาสให้เด็กๆ ได้ลองผิดลองถูกในการคิดแก้ปัญหา เพื่อหาข้อสรุปของปัญหานั้นๆ

4) ละครเป็นกิจกรรมที่เน้นวินัย การเลือกสรร และสมาธิ

2. แนวคิดละครเพื่อการศึกษา (Educational Theatre)

จากการศึกษาหนังสือเรื่องละครประยุกต์และละครเยาวชน ของพรรัตน์ ดำรุง และละครสร้างสรรค์ ของปาริชาติ จึงวิวัฒนาการสามารถสรุปแนวคิดเกี่ยวกับละครเพื่อการศึกษาได้ดังนี้

ละครเพื่อการศึกษา หมายถึง ละครทุกรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษาในระดับตั้งแต่ในโรงเรียน จนถึงมหาวิทยาลัย ละครประเภทนี้ได้แก่ ละครสร้างสรรค์ (Creative Drama) ละครที่ใช้สื่อในการสอน และการแสดงละครเวทีโดยเยาวชน การศึกษาศิลปะการละครรวมไปถึงการสร้างละครและการ จัดเสนอละครในระดับมหาวิทยาลัย มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้ร่วมงานละครในระบบการศึกษาเท่านั้น ในสหรัฐอเมริกาได้มีการวางหลักสูตรการเรียนการสอนศิลปะการละครที่ชัดเจนไว้ตั้งแต่อนุบาลจนถึงชั้น มัธยมศึกษา (หลักสูตร AATE ๑๙๘๘) โดยสมาคมการละครเยาวชนแห่งสหรัฐอเมริกา ได้ให้ทั้ง นัก การศึกษา และนักการละครวางหลักสูตรร่วมกับนักละครการศึกษาสนับสนุนการสร้างงานทดลองของนักเรียน-นักศึกษา คณาจารย์ และผู้ทำงานในด้านการสร้างสรรค์และละครสำหรับผู้ชมทุกกลุ่มอายุ การสร้างสรรค์ละครนำไปสู่การพัฒนาการคิดวิเคราะห์ความรู้จากการทำงานละคร เน้นการฝึกฝนอย่างเข้าใจ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในการเป็นครูในระดับก่อนวัยเรียน จนถึงการเรียนการสอนในระดับมหาวิทยาลัยเพื่อฝึกฝนนักการละครอาชีพ

ละครการศึกษาครอบคลุมถึงกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนในรูปแบบต่าง อันได้แก่ ละครสร้างสรรค์ (Creative Drama) จนถึงการใช้เด็กๆ ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสร้างสรรค์งานละคร (Play Production) การใช้ละครเป็นสื่อการเรียนรู้หัวข้อหรือประเด็นทางสังคม ที่ใช้แพร่หลายในอังกฤษที่เรียกว่าละครในการศึกษา (Drama in Education หรือ DIE) ละครประเด็นศึกษา (Theatre in

Education หรือ TIE) เลยไปถึงการเรียนการสอนวิชาการแสดง (Acting) การเขียนบทละคร (Playwriting) รวมถึงการชมและการวิพากษ์วิจารณ์ละครเวทีสำหรับเด็ก (Children's theatre) กิจกรรมละครที่เกิดขึ้นและสัมพันธ์กับโรงเรียนและผู้ชมในโรงเรียน เพื่อสื่อสารข้อมูลทางสังคม เพื่อเป็นเครื่องมือการสอน หรือเพื่อพัฒนาศักยภาพของ ผู้เรียนที่เป็นเยาวชน ล้วนอยู่ภายใต้ร่มใหญ่ที่เรียกว่า ละครการศึกษาทั้งสิ้น

อย่างไรก็ตาม แนวคิดเรื่องการใช้ละครเพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอนในโรงเรียนนั้น ประเทศไทยก็ได้เอาแนวคิดเหล่านี้มาปรับใช้ตามความเหมาะสมและความต้องการของแต่ละพื้นที่ ในระยะเวลา 30 กว่าปีนี้มีการนำเอาศิลปะการละครเข้าไปปรับใช้ในระบบโรงเรียนของไทยในลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. การใช้ละครการศึกษาในฐานะสาระวิชา เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับศิลปะการละคร ความรู้พื้นฐาน เช่น องค์ประกอบของละคร การเตรียมตัวเป็นนักแสดงอย่างง่าย เป็นต้น และอาจมีการจัดการแสดงละครขึ้นมา โดยมีการเรียนการสอนเป็นหลักสูตรเหมือนสาระวิชาอื่นๆ
2. การใช้ละครการศึกษาในฐานะสื่อการสอนและการพัฒนา โดยการนำไปประยุกต์ใช้กับรายวิชา อื่นๆ มุ่งเน้นเรื่องของการพัฒนาทักษะเพื่อนำไปสู่บทเรียนหลักของรายวิชาอย่างเข้าใจและมีประสิทธิภาพ
3. การใช้ละครศึกษาในการบูรณาการความรู้สหสาขา โดยไม่ได้ใช้กระบวนการ ละคร การศึกษาในฐานะของสาระวิชาหรือสื่อการสอนอย่างเดียวเท่านั้น ยังมีการเชื่อมโยงรายวิชาหรือ สาระการ เรียนรู้ต่างๆ เข้าไว้ด้วยกัน เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้รอบด้านและทำให้ผู้เรียนสามารถนำวิชา ความรู้ต่างๆ ไป ใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังมีการเรียนการสอนละครเป็นรายวิชา ศิลปะ เช่น วิชาดนตรีนาฏศิลป์ไทย ใน ระดับชั้นมัธยมศึกษากิจกรรมละครนั้นอยู่ในวิชาเสริมหรือวิชา เลือกระหว่าง วิชาภาษาไทยเพื่อกิจกรรม การแสดง เป็นต้น

2.1 ละครสร้างสรรค์สำหรับเด็ก (Creative Drama) หมายถึง ละครที่ไม่เป็นทางการ เกิดขึ้นจากการสมมุติบทบาทของผู้ร่วมกิจกรรมภายใต้ สถานการณ์สมมุติที่ได้กำหนดไว้เพื่อนำไปสู่การ พัฒนาผู้ร่วมกิจกรรมเป็นสำคัญ แม้ว่าจุดสำคัญของละครสร้างสรรค์คือการแสดงละครภายนอกใน สถานะที่ปิด แต่จุดเน้นของละครสร้างสรรค์กลับอยู่ที่กระบวนการที่นำไปสู่ละคร นั่นก็คือ เน้นกระบวนการ ในการนำไปสู่ละครมากกว่าผลลัพธ์ที่ออกมา ละครสร้างสรรค์ไม่ได้ให้ความสำคัญต่อความสมบูรณ์แบบ

ของละคร เพราะการพัฒนาผู้เข้าร่วมกิจกรรมในด้านต่าง ๆ นั้น มักเกิดขึ้นในระหว่างขั้นตอนหรือกระบวนการที่นำไปสู่ผลลัพธ์ ขั้นสุดท้าย ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ต้องดึงศักยภาพในการคิด การแสดงออกทางภาษาและทางร่างกาย ได้ฝึกใช้จินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นจากกิจกรรมที่ทำ ร่วมกัน

อย่างไรก็ตาม ละคร สร้างสรรค์นั้นก็สามารถนำมาพัฒนาต่อให้กลายเป็นละครเพื่อการศึกษา หรือละครเวทีเต็มรูปแบบได้ ซึ่ง ขั้นตอนในการใช้ละครสร้างสรรค์มีแนวทางในการปฏิบัติโดยกว้างๆ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1) การวางแผนการสอน (The Lesson Plan) โดยจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่างๆ ดังต่อไปนี้

1.1 ผู้ร่วมกิจกรรม (Participant) โดยก่อนที่ผู้นำกิจกรรมจะคิดทำแผนการสอนใดก็ตาม ผู้นำกิจกรรม (leader) ควรจะทำความเข้าใจถึงพัฒนาการทางด้านร่างกาย สมองอารมณ์ พื้นความรู้และประสบการณ์ของผู้ร่วมกิจกรรม เพื่อที่จะได้จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย

1.2 เป้าหมาย (Goal) ผลสัมฤทธิ์หลักจากการทำกิจกรรมละคร สร้างสรรค์ในที่นี้หมายถึง ทักษะ ความรู้หรือความเข้าใจหลักที่ผู้นำกิจกรรมคาดหวังว่าผู้ร่วมกิจกรรมจะต้องได้รับหลังจากที่ได้ผ่านกระบวนการของละครสร้างสรรค์ไปเรียบร้อยแล้ว

1.3 วัตถุประสงค์ (Objectives) หมายถึง ผลการเรียนรู้ที่เฉพาะเจาะจงที่คาดหวังว่าจะเกิด กับผู้ร่วมกิจกรรม

2) กิจกรรม (Activity) ในขั้นตอนนี้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมควรคำนึงถึงการเตรียมความพร้อม ให้กับผู้ร่วมกิจกรรม กิจกรรมในการเตรียมความพร้อมมี 2 ขั้นตอน คือ กิจกรรมแรงจูงใจ (Motivation) หมายถึง การใช้กิจกรรมบางอย่าง เช่น การเคลื่อนไหว การใช้คำถาม หรือสื่อประเภทต่างๆ ในการกระตุ้นความสนใจของผู้ร่วมกิจกรรม เพื่อให้ผู้ร่วมกิจกรรมเกิดแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ หรือทำกิจกรรมต่อไป และการเตรียมความพร้อมก่อนการแสดง (Pre-Drama) ก่อนที่จะถึงขั้นตอนการ แสดงละครนั้น ผู้นำกิจกรรมควรวางแผนว่าจะให้ผู้ร่วมกิจกรรมเตรียมตัวในเรื่องใดบ้าง เช่น การ เตรียมพร้อมของร่างกาย (Warm-up) การทำความเข้าใจกับละครที่แสดง การจัดเตรียมพื้นที่สำหรับการ แสดง การคัดเลือกนักแสดงเป็นตัวละครต่างๆ ตลอดจนการฝึกซ้อมบทบาทในบางตอนตามความจำเป็น

3) การแสดงละคร (Drama Playing) เมื่อผู้ร่วมกิจกรรมได้เตรียมความพร้อมมาพอสมควรแล้ว ผู้ร่วมกิจกรรมก็จะมีความมั่นใจและพร้อมที่จะแสดงละครแบบต้นสด ผู้นำกิจกรรมควรสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัย อบอุ่น เป็นกันเองแต่จริงจังเพื่อให้ทั้งผู้ร่วมกิจกรรมสามารถทุ่มเทสมาธิ ใ้กับละครต้นสดที่กำลังจะเกิดขึ้นภายในห้องทำกิจกรรมให้ได้

4) การประเมินผล (Evaluation) ผู้นำกิจกรรมควรพิจารณาว่าผลที่เกิดขึ้นทั้งหมดตรงกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ ดังนั้นการตั้งคำถามที่จะนำไปสู่ข้อสรุปดังกล่าวจึงเป็นทักษะที่สำคัญ และละเอียดอ่อนเป็นอย่างยิ่ง ผู้นำกิจกรรมต้องรู้จัก ตั้งคำถามที่นำไปสู่การตอบที่ต้องใช้ความคิด ใช้วิจารณญาณการประเมินผลกับผู้ร่วมกิจกรรมนั้น สามารถแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

4.1 การประเมินผลว่าผู้ร่วมกิจกรรมได้เรียนรู้อะไรจากเนื้อหาละคร

4.2 การประเมินผลการแสดงว่ามีคุณภาพเป็นอย่างไร

4.3 การประเมินผลจากมุมมองของผู้ร่วมกิจกรรมว่าได้ค้นพบอะไรบ้างเกี่ยวกับตนเอง และเกี่ยวกับเพื่อนร่วมชั้น

5) การปฏิบัติจริง (Lesson Plan's Execution) หลังจากที่ได้จัดทำแผนการสอนเสร็จเรียบร้อยแล้วผู้นำกิจกรรมก็จะมีความคิดเกี่ยวกับภาพรวม ของกิจกรรมที่ชัดเจนขึ้นและจะช่วยทำให้การลงมือปฏิบัติจริงในชั้นเรียน หรือในกลุ่มกิจกรรมที่ความสะดวกและราบรื่นเป็นขั้นตอนมากขึ้น แต่แม้จะมีการจัดทำแผนการสอนมาดีแล้ว บางครั้งผู้นำกิจกรรมจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแผนการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพจริงผู้เรียนเพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้

6) การประเมินผลแผนการสอนและผู้สอน (Lesson Plan's Evaluation & Teacher's Evaluation) เมื่อปฏิบัติกิจกรรมตามแผนการสอนเรียบร้อยแล้วผู้สอนควรใช้เวลาในการประเมินคุณภาพใน การสอนของตัวเอง (Self-Assessment) ใน ๒ ด้าน คือ

1) ด้านแผนการสอน โดยประเมินจากเกณฑ์ เช่น แผนการสอนสอดคล้องกับพัฒนาการ และความสนใจของผู้เรียนหรือไม่ หรือกิจกรรมต่างๆ มีความเหมาะสมกับ เวลา และทักษะของผู้เรียนอย่างไรบ้าง เป็นต้น

2) ด้านผู้สอน โดยประเมินจากยุทธศาสตร์ในการสอน เช่น การให้โอกาสผู้เรียนได้ เรียนรู้อย่างเต็มที่ การจัดการในเรื่องการสอนที่ดีและยุทธศาสตร์ในการนำเสนอเนื้อหาในการสอน เช่น การสอนมีการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนต้องการเรียนรู้ มีบรรยากาศที่ทำให้กำลังใจและสนับสนุนผู้เรียน เป็นต้น

2.2 ละครในการศึกษา (Drama in Education – DIE) ละครในการศึกษา เป็น “กระบวนการละคร” ที่ครูและนักเรียน ละครใช้โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมคือ เด็กๆ ในชั้นเรียน การทำละครในการศึกษา (DIE) นั้นไม่เน้นผลผลิตในละคร แต่เน้นการพัฒนาผู้ร่วมกลุ่มผ่านกิจกรรมละครที่มีการเตรียมไว้ นักคิด- ครูและผู้บุกเบิกละครแบบ DIE คนสำคัญ และเป็นผู้พัฒนา กลวิธีในการใช้ละครลักษณะนี้ในโรงเรียนคือ โดโรธี เฮทโคตร (Dorothy Heathcote) ผู้สนับสนุน แนวคิดที่มองเห็นคุณค่าทางการเรียนรู้ของ เด็กๆ ผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมละคร แม้ว่าละครในการศึกษา (DIE) จะใช้เป็นเครื่องมือในการสอนหัวข้อหรือประเด็นความรู้ชุดใดชุดหนึ่ง แต่ด้วยกระบวนการของละครที่เน้นความเข้าใจ ปฏิสัมพันธ์ในกลุ่ม เมื่อร่วมกันทำกิจกรรมใดในกระบวนการ จะทำให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้เรียนรู้เรื่องราว และได้ประสบการณ์ในหัวข้อ ที่ตั้งไว้ขณะเดียวกันเด็กๆ ก็จะได้ความเข้าใจเรื่องการสื่อสารความคิดและการทำงานร่วมกัน

กลวิธีของเฮทโคตรกลายเป็นที่ยอมรับและแพร่หลายในการฝึกฝนครูและผู้ทำกิจกรรม ละคร งานของเฮทโคตรทำให้เกิด “การศึกษาละครสำหรับครู” เพื่อให้เข้าใจเรื่องการใช้ละครเป็นสื่อการสอน และฝึกฝนครูให้สามารถนำเด็กๆ เข้าสู่กิจกรรมละครผ่านการเล่นบทสมมุติ (Role Play) ครูแสดง เป็น ตัวละครที่สัมพันธ์กับประเด็นที่จะศึกษาและพาเด็กๆ เข้าสู่โลกจินตนาการ ผจญภัยและเกิด ประสบการณ์ใน การทำกิจกรรม เรียนรู้เรื่องราว เหตุการณ์และ/หรือสถานการณ์จำลองที่ครูเตรียมไว้ นักคิดและนักวิชาการละครการศึกษาอีกคนหนึ่งที่ยืนยันหนังสือไว้มากคือ เกวิน บอลตัน (Gavin Bolton) ผู้สืบทอดแนวคิดของเฮทโคตร ได้เขียนหลักปฏิบัติและการเรียนรู้ผ่านกระบวนการละครไว้ชัดเจน แต่ บอลตันไม่ปฏิเสธการพัฒนาผู้เรียนหรือผู้ร่วมทำกิจกรรมในการสร้างผลงานละคร (Production) ตาม แบบฉบับละครในการศึกษา (DIE)

2.3 ละครประเด็นศึกษา (Theatre in Education – TIE) ละครประเด็นศึกษา (TIE) เป็นรูปแบบละครใหม่ที่เกิดขึ้นเมื่อกลางทศวรรษที่ 60 โดยประยุกต์ใช้การแสดงละครในประเด็นที่สังคม ให้ความสนใจ รัฐบาลอังกฤษในขณะนั้นมีนโยบายที่จะสนับสนุนศิลปะโดยให้ทุนกับคณะละครที่สามารถ

สร้างการแสดงใหม่ที่เข้าถึงชุมชน คณะละครที่จะได้ทุนสนับสนุนนั้นต้องทำงานที่พัฒนาโครงการจากหลักสูตรของโรงเรียน (Curriculum-based) และต้องทำงานร่วมมือกันกับโรงเรียนในชุมชน ละครในลักษณะนี้จึงต้องใช้พื้นที่ในโรงเรียนเป็นพื้นที่เพื่อแสดง (แทนการนำนักเรียนมาชมละครที่โรงละคร) เงื่อนไขนี้ทำให้เกิดการสร้างละครที่มีเนื้อหาสัมพันธ์กับหลักสูตรของโรงเรียน ละคร TIE เป็นก้าวใหม่ครั้งสำคัญที่คณะละครและนักแสดงอาชีพต้องออกมาแสดงนอกกรอบของเวทีแสดงแบบเก่า ไปเร่แสดงในโรงเรียนที่ไม่มีไฟ เทคนิค หรือเครื่องมือที่ช่วยสร้างภาพบนเวทีมากมายต้องแสดงต่อหน้าผู้ชมที่อยู่ใกล้ชิด และสร้างการมีส่วนร่วม ดังนั้น นักแสดงที่จะพัฒนางานในลักษณะนี้ได้จึงเป็นคณะละครที่ประกอบไปด้วยครูที่มีความเข้าใจเรื่องหลักสูตรและศิลปินนักการละคร

ละคร TIE เป็นลักษณะของละครสื่อผสมที่พยายามสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้ชมที่เรียกว่า การมีส่วนร่วมในละคร เรื่องราวที่คณะละครนำเสนอจึงกลั่นกรองและเน้นให้ผู้ชมได้รับความรู้ทางด้านวัฒนธรรม และการเน้นเรื่องคุณภาพในการตัดสินใจ และมีคุณค่า การสอนแบบเก่าที่มาจากการสอนของครูเริ่มได้รับการวิจารณ์ และถูกแทนที่ด้วยการเรียนรู้จากการได้ค้นหาและลงมือทำ เด็กๆ จะได้รับมอบหมายงานให้ทำ งานร่วมกัน เพื่อให้มีความรอบรู้ในเชิงสังคมและวัฒนธรรม ในทางการละครเกิดการแสดงที่ไม่มีกำแพงที่ 4 มองหาเรื่องราวที่แปลกใหม่นอกกรอบละครดั้งเดิม พวกคณะครูที่เริ่มต้นละคร TIE เพราะอยากให้มีการเปลี่ยนแปลงขึ้นในสังคม และอยากสร้างละครที่ตั้งคำถาม และช่วยให้เกิดสิ่งที่ดีขึ้นในสังคมให้ได้ จึงมีการนำเสนอประเด็นทางสังคมแก่ผู้ชม

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เมืองสงขลา

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เมืองสงขลาจากสื่อสารสนเทศ และหนังสือประวัติศาสตร์เมืองสงขลา ของศรีสมร ศรีเบญจกลางกูร สามารถสรุปได้ดังนี้

สงขลาเพิ่งปรากฏเป็นครั้งแรกในบันทึกของพ่อค้าและนักเดินเรือชาวอาหรับ-เปอร์เซีย ระหว่างปี พ.ศ.1993-2093 ในนามของเมืองชิงกูร์ หรือชิงกอร่า แต่ในหนังสือประวัติศาสตร์ธรรมชาติและการเมืองแห่งราชอาณาจักรสยาม ของนายกิโยลาส แชรแวส เรียกชื่อเมืองสงขลา ว่า "เมืองสิงขร" จึงมีการสันนิษฐานว่า คำว่า สงขลา เพี้ยนมาจากชื่อ "สิงหลา" (อ่าน สิง-หะ-ลา) หรือสิงขร สงขลา เป็นเมืองประวัติศาสตร์ มีเรื่องราวสืบต่อกันตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ มีการค้นพบหลักฐาน ได้แก่ ขวานหิน ซึ่งเป็นเครื่องมือสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ที่อำเภอสทิงพระ ประวัติ ความเป็นมา และวัฒนธรรมสมัยที่เมือง

สทิงพระเจริญ เค บุรลเบท ได้ให้ทัศนะว่า สทิงพระ คือศูนย์กลางของอาณาจักรเขมรหรือเข็กโท เป็นแหล่งหนึ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ได้รับวัฒนธรรมอินเดียโดยตรงในสมัยอาณาจักรศรีวิชัย เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 7 ศตวรรษ เพราะมีร่องรอยทางสถาปัตยกรรม ประติมากรรม ที่แสดงให้เห็นว่าเมืองสทิงพระเป็นศูนย์กลางการปกครองดินแดน รอบ ๆ ทะเลสาบสงขลาในสมัยนั้นในพุทธศตวรรษที่ 19 ชื่อเมืองสทิงพระเริ่มเลือนหายไป และเกิดชุมชนแห่งใหม่ใกล้เคียงขึ้นแทน เรียกว่า "เมืองพัทลุงที่พะโคะ" ได้เจริญรุ่งเรืองเป็นศูนย์กลางทางพุทธศาสนาลัทธิลังกาวงศ์

ต่อมาระหว่างพุทธศตวรรษที่ 20-22 พวกโจรสลัดมลายูได้เข้าคุกคามบ่อย ๆ ทำให้เมืองพัทลุงที่พะโคะค่อย ๆ เสื่อม หลังจากนั้นเกิดชุมชนขนาดใหญ่ขึ้น 2 แห่ง บริเวณรอบทะเลสาบสงขลา คือ บริเวณเขาแดงปากทะเลสาบสงขลา และได้กลายเป็นเมืองสงขลาริมเขาแดง และอีกแห่งที่บางแก้ว อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง และกลายเป็นเมืองพัทลุง ระหว่างปี พ.ศ.2162-2223 เมืองสงขลาริมเขาแดงมีความเจริญด้านการค้าขายกับต่างประเทศ โดยมีเจ้าเมืองเชื้อสายมลายูอพยพมาจากอินโดนีเซีย พวกมลายูเหล่านี้ได้หลบหนีการค้าแบบผูกขาด ของพวกดัตช์มาเป็นการค้าแบบเสรีที่สงขลา โดยมีอังกฤษเป็นผู้สนับสนุนอยู่เบื้องหลัง ในระยะแรกระหว่าง ปี พ.ศ.2162-2185 เจ้าเมืองสงขลาเป็นมุสลิม หลังจากนั้นในช่วงปี พ.ศ.2185-2223 เจ้าเมืองสงขลาเป็นกบฏไม่ยอมขึ้นต่อกรุงศรีอยุธยา ในที่สุดจึงถูกสมเด็จพระนารายณ์มหาราชปราบปรามจนราบคาบ และถูกปล่อยให้ทรุดโทรม และตกเป็นเมืองขึ้นของเมืองพัทลุง จนถึงช่วงปี พ.ศ.2242-2319 เมืองสงขลาไปตั้งขึ้นใหม่ที่บริเวณบ้านแหลมสน เรียกว่า เมืองสงขลาฝั่งแหลมสน ตั้งอยู่ตรงข้ามกับที่ตั้งตัวเมืองสงขลาปัจจุบัน

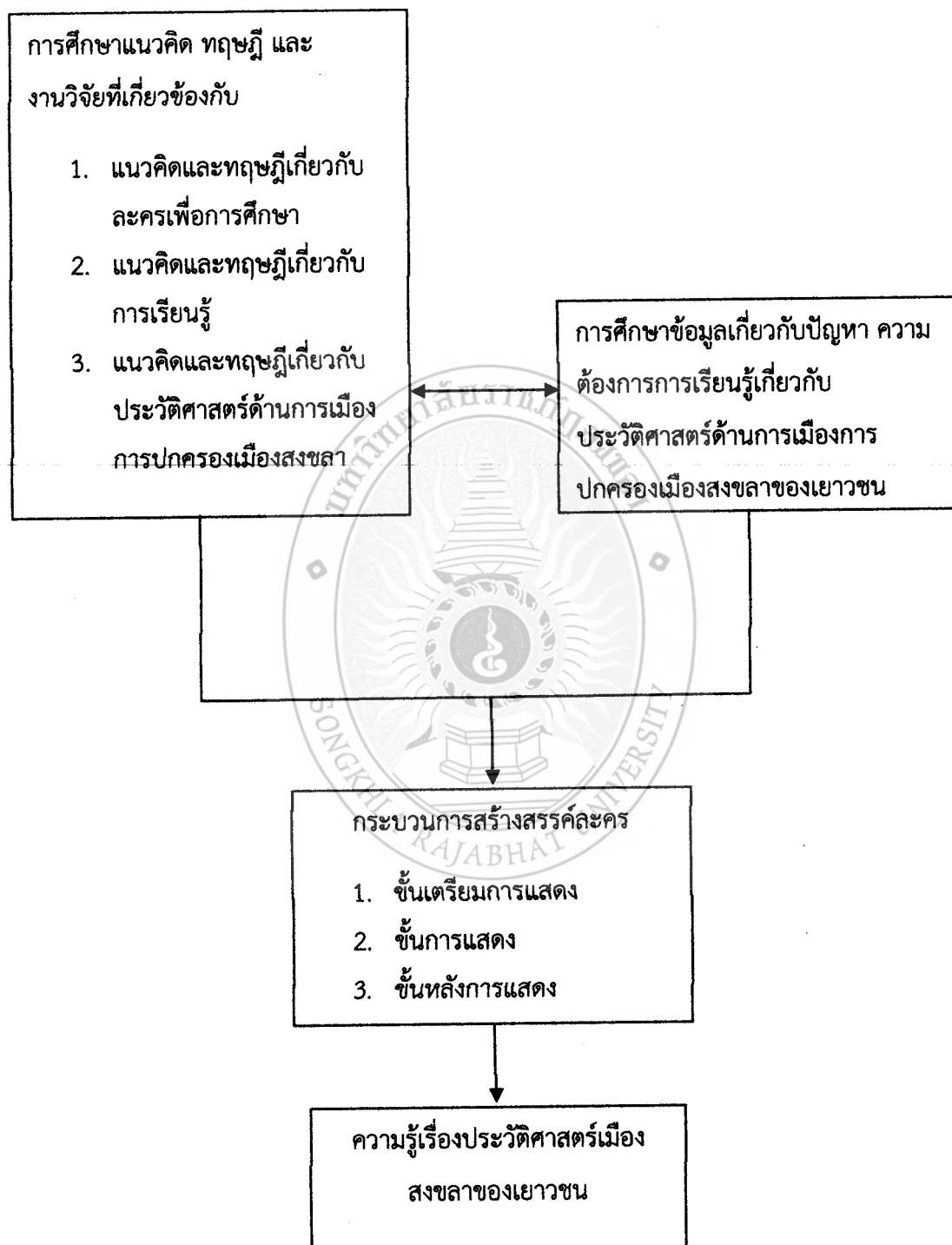
เมืองสงขลาได้พัฒนาเป็นหัวเมืองขนาดใหญ่ ในสมัยกรุงธนบุรี และสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น เมื่อ พ.ศ.2310 ประเทศสยามเสียกรุงศรีอยุธยาแก่พม่า ได้เกิดก๊กต่าง ๆ ขึ้น เจ้าพระยามนทร ซึ่งตั้งตัวเป็นใหญ่ ได้ตั้ง นายวิเชียร ญาตุมมาเป็นเจ้าเมือง เมื่อพระเจ้ากรุงธนบุรีปราบก๊กเจ้านครได้แต่งตั้งให้ จินเหยียง แซ่เฮ่า ซึ่งเป็นนายอากรรังนก เป็นเจ้าเมืองในปี 2318 ได้รับพระราชทินนามเป็น "หลวงสุวรรณคีรีสมบัติ" (ตันตระกุล ณ สงขลา) เชื้อสายของตระกูลนี้ได้ปกครองเมืองสงขลาติดต่อกันมาไม่ขาดสายถึง 8 คน (พ.ศ. 2318-2444)จนกระทั่ง ปี พ.ศ.2379 สมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ (สมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว) โปรดเกล้าให้พระยาวิเชียรคีรี (เถี้ยนเส้ง) ก่อสร้างป้อมกำแพงเมือง ระหว่างที่ก่อสร้าง ทวนกู อหัมัดสะฮัด ชักชวนหัวเมืองไทรบุรี ปัตตานี และหัวเมืองทั้ง 7 ยกมาตีสงขลา เมื่อปราบปรามขบถเรียบร้อยแล้ว จึงได้สร้างป้อม และกำแพงเมืองสงขลาจนเสร็จ และได้จัดให้มีการฝังหลักเมืองและได้

ย้ายเมืองสงขลามายังฝั่งตะวันออกของแหลมสน "ตำบลบ่อยาง" คือ ในเขตเทศบาลนครสงขลา ปัจจุบัน ครั้นถึงในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการปฏิรูปการปกครอง ได้ทรงจัดตั้ง มณฑลเทศาภิบาลขึ้น และได้ส่งพระวิจิตรวรสาสน์ (ปั้น สุขุม) ลงมาเป็นข้าหลวงพิเศษตรวจราชการเมือง สงขลา ในปี พ.ศ.2438 เป็นแห่งแรก และในปี พ.ศ.2439 จึงได้จัดตั้งมณฑลนครศรีธรรมราช (พ.ศ.2439- 2458) และเป็นที่ตั้งศาลาว่าการภาคใต้ (พ.ศ.2458-2468) นอกจากนี้เมืองสงขลาเคยเป็นที่ประทับของ สมเด็จพระบรมวงศ์เธอกรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ เมื่อครั้งดำรงตำแหน่ง สมุหเทศาภิบาลและอุปราช ภาคใต้ จนสิ้นสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ครั้นถึงปี พ.ศ.2475 ได้มีการยุบมณฑลและ ภาค เปลี่ยนเป็นจังหวัด สงขลาจึงเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคใต้จนถึงปัจจุบัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษา “กระบวนการสร้างสรรค์ละครเวทีเพื่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ด้าน การเมือง การปกครองเมืองสงขลาของเยาวชน” เป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากตำราเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การลงพื้นที่จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ และเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. วิธีดำเนินการวิจัย

- 1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 1.2 การรวบรวมข้อมูล
- 1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 1.4 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา เรื่อง “กระบวนการสร้างสรรค์ละครเวทีเพื่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ด้าน การเมืองการปกครองเมืองสงขลาของเยาวชน” ผู้วิจัยได้ใช้วิธีดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรในงานวิจัยขั้นนี้ได้แก่กลุ่มเยาวชนที่มีภูมิลำเนาหรือศึกษาอยู่ในพื้นที่ อ.เมือง จ.สงขลา จำนวน 14 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อใช้สัมภาษณ์ประวัติ และคัดกรองคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการ

2.2 การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง เพื่อใช้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างและผู้ชมที่มีประเด็นคำถามเกี่ยวกับการเรียนรู้ผ่านกระบวนการละคร

2.3 แบบสังเกต เป็นแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม เพื่อใช้ในการสังเกตพฤติกรรมและการเปลี่ยนแปลงด้านการเรียนรู้ทั้งก่อน ระหว่าง และหลัง การเข้าร่วมกระบวนการของกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยยึดหลักข้อมูลที่มีลักษณะสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย สามารถตอบคำถามการวิจัยได้ตามที่กำหนดไว้ซึ่งมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสารงานวิจัย หรือที่มีการศึกษาไว้ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับละครเพื่อการศึกษาและประวัติศาสตร์เมืองสงขลา ซึ่งได้แก่ กระบวนการละครเพื่อการศึกษา ทฤษฎีการเรียนรู้ และประวัติศาสตร์เมืองสงขลา อีกทั้งเนื้อหาเกี่ยวกับข้อมูลพื้นที่ทำการศึกษา โดยค้นคว้าเอกสารทั้งที่เป็นเอกสารปฐมภูมิหรือทุติยภูมิจากหน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษา ประเภทหนังสือตำรา งานวิจัย ปรินต์นิตยสาร อินเทอร์เน็ต และวีดิทัศน์ โดยรวบรวมแยกไว้ตามเนื้อหา

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากพื้นที่ ที่ทำการศึกษาวิจัย โดยวิธีการสำรวจเบื้องต้น สัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ และการสัมภาษณ์ที่เป็นทางการ การสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมและ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้จัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการแสดง เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 ครั้ง ดังตารางด้านล่าง

ตารางที่ 3.1 แผนการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับพื้นฐานด้านการแสดง

ครั้งที่	วัตถุประสงค์	กิจกรรม
1	เพื่อเป็นการละลายพฤติกรรมของผู้ร่วม กิจกรรม การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัย (ใน	1. เดินสมาธิ 2. โป่ง-หย่า 3. ไม้ไผ่สามัคคี

	ฐานะผู้นำกิจกรรม) กับผู้ร่วมกิจกรรมด้วย การทำความรู้จัก ร่างกาย ผิกสมาธิ การไว้วางใจผู้อื่น	4. ระดมความคิด
2	เพื่อฝึกฝนทักษะการแสดงเบื้องต้น และเพื่อให้รู้จักวิธีการสร้างโครงเรื่องอย่างง่าย	1. เดินสมาธิ 2. อบอุ่นร่างกาย 3. นั่ง ยืน นอน ทำแปลก 4. อนุสาวรีย์มนุษย์
3	เพื่อหาข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ของเมืองสงขลา	ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลจากสถานที่ที่เกี่ยวข้อง
4	เพื่อฝึกฝนทักษะการแสดงเบื้องต้น และเพื่อฝึกการสร้างโครงเรื่องอย่างง่ายโดยใช้เทคนิค 5 ภาพ	1. เดินสมาธิ 2. จินตนาการ 3. โรงเรียนปลา 4. วิเคราะห์ข้อมูลจากการลงพื้นที่
5	เพื่อฝึกฝนทักษะการแสดงเบื้องต้น และเพื่อฝึกการสร้างโครงเรื่องอย่างง่ายโดยใช้เทคนิค 5 ภาพ	1. เดินสมาธิ 2. วอร์มร่างกาย 3. สร้างภาพนิ่ง 5 ภาพ
6	เพื่อฝึกฝนทักษะการแสดงเบื้องต้น และเพื่อฝึกการเชื่อมต่อเรื่อง	1. เดินสมาธิ 2. วอร์มร่างกาย 3. เชื่อมต่อภาพนิ่ง 5 ภาพ และทำเป็นภาพเคลื่อนไหว
7	เพื่อฝึกฝนทักษะการแสดงเบื้องต้น และเพื่อฝึกการสร้างบทสนทนา รวมถึงการสร้างคาแรคเตอร์ให้แก่ตัวละคร	1. เดินสมาธิ 2. วอร์มร่างกาย 3. สร้างบทสนทนาจากโครงเรื่อง
8	เพื่อฝึกฝนทักษะการแสดงเบื้องต้น เพื่อฝึกการพัฒนาบทสนทนา และการออกแบบฉากและอุปกรณ์	1. เดินสมาธิ 2. วอร์มร่างกาย 3. ฝึกซ้อมการแสดงและ

	ประกอบฉาก	พัฒนาบทสนทนา 4. ออกแบบฉากและ อุปกรณ์ประกอบฉากจาก วัสดุที่กำหนดให้
9	เพื่อให้เกิดความชำนาญในการ แสดง	1. เดินสมาธิ 2. วอร์มร่างกาย 3. ฝึกซ้อมการแสดง
10		นำเสนอผลงาน

3.3 การบันทึกข้อมูล ผู้วิจัยทำการบันทึกข้อมูลจากการดำเนินงานภาคสนาม มี
ลักษณะการบันทึก ดังนี้

3.3.1 บันทึกลงสมุดบันทึก และบันทึกลงคอมพิวเตอร์

3.3.2 บันทึกเสียงด้วยเครื่องบันทึกเสียง

3.3.3 บันทึกภาพนิ่งด้วยกล้องดิจิทัล

3.3.4 บันทึกภาพเคลื่อนไหวด้วยกล้องวิดีโอ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นในการจัดกระทำข้อมูลไปพร้อมกันตลอดเวลาที่
ดำเนินการวิจัย และหลังจากเสร็จสิ้นการเก็บข้อมูลภาคสนามแล้ว ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการ
บันทึกข้อมูลถอดเทปจากการสัมภาษณ์และภาพถ่ายในแต่ละครั้งโดยการจำแนกข้อมูล การจัด
หมวดหมู่ข้อมูลตามประเภทที่ตั้งไว้ และตรวจสอบข้อมูลอีกครั้งหนึ่งว่าข้อมูลที่ได้นั้นครบถ้วนเพียงพอ
หรือไม่และดำเนินการตรวจสอบสามเส้าข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการและการแสดงโนราแนวทาง
สู่ความยั่งยืน เมื่อข้อมูลเหมาะสมพร้อมแก่การนำไปวิเคราะห์ สรุปผลแล้วหรือไม่ หากมีส่วนใดที่ยังไม่
สมบูรณ์จะทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่ขาดหายไป

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ครั้งนี้ผู้วิจัยนำเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูลตาม
ความมุ่งหมายของการวิจัย ด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ โดยผู้วิจัยเริ่มจากการเตรียมเนื้อหาให้ครบ

ตามความมุ่งหมายของการวิจัย วางเค้าโครงของการเขียนรายงานแล้ว จึงลงมือเขียนโดยเน้นความ
ถูกต้องรัดกุม ชัดเจน มีความต่อเนื่องและเชื่อมโยงกัน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยเรื่อง “กระบวนการสร้างสรรค์ละครเวทีเพื่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ด้าน การเมือง การปกครองเมืองสงขลาของเยาวชน” เป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ผู้วิจัยได้ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหลากหลายวิธีการ และการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพจากการ สังเกตการณ์และการสัมภาษณ์ นำเสนอผลการวิจัยได้ดังนี้

4.1 กระบวนการสร้างสรรค์ละครเวทีเพื่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ด้าน การเมืองการ ปกครองเมืองสงขลาของเยาวชน

4.2 รูปแบบการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของเยาวชนผ่านกระบวนการละคร

4.1 กระบวนการสร้างสรรค์ละครเวทีเพื่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ด้าน การเมืองการปกครอง เมืองสงขลาของเยาวชน

ในขั้นตอนแรกของกระบวนการสร้างสรรค์ละครเวทีเพื่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ฯ เนื่องจาก กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มเยาวชนที่ไม่มีทักษะทางการแสดง ผู้วิจัยจึงได้ ออกแบบกระบวนการอบรมเชิงปฏิบัติการโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับพื้นฐานด้านการ แสดง การวางโครงเรื่องอย่างง่าย การเขียนบทละคร และพื้นฐานการออกแบบสำหรับละคร จำนวน ทั้งสิ้น 9 ครั้ง ครั้งละ 3 ชั่วโมง และในครั้งที่ 10 จะเป็นการนำเสนอผลงาน โดยมีแผนการอบรมเชิง ปฏิบัติการดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 แผนการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับพื้นฐานด้านการแสดง

ครั้งที่	วันที่	วัตถุประสงค์	กิจกรรม
1	16 มกราคม 2560	เพื่อเป็นการละลายพฤติกรรมของผู้ ร่วม กิจกรรม การสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัย (ใน ฐานะผู้นำกิจกรรม) กับผู้ร่วม กิจกรรมด้วย การทำความรู้จัก	1. เดินสมาธิ 2. โป๊ยะ-หย่า 3. ไม้ไผ่สามัคคี 4. ระดมความคิด

		ร่างกาย ผิดสมาธิ การไว้วางใจผู้อื่น	
2	17 มกราคม 2560	เพื่อฝึกฝนทักษะการแสดงเบื้องต้น และเพื่อให้รู้จักวิธีการสร้างโครงเรื่องอย่างง่าย	1. เดินสมาธิ 2. อบอุ่นร่างกาย 3. นั่ง ยืน นอน ทำแปลก 4. อนุสาวรีย์มนุษย์
3	19 มกราคม 2560	เพื่อหาข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ของเมืองสงขลา	ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลจากสถานที่ที่เกี่ยวข้อง
4	9 กุมภาพันธ์ 2560	เพื่อฝึกฝนทักษะการแสดงเบื้องต้น และเพื่อฝึกการสร้างโครงเรื่องอย่างง่ายโดยใช้เทคนิค 5 ภาพ	1. เดินสมาธิ 2. จินตนาการ 3. โรงเรียนปลา 4. วิเคราะห์ข้อมูลจากการลงพื้นที่
5	23 กุมภาพันธ์ 2560	เพื่อฝึกฝนทักษะการแสดงเบื้องต้น และเพื่อฝึกการสร้างโครงเรื่องอย่างง่ายโดยใช้เทคนิค 5 ภาพ	1. เดินสมาธิ 2. วอร์มร่างกาย 3. สร้างภาพนิ่ง 5 ภาพ
6	14 มีนาคม 2560	เพื่อฝึกฝนทักษะการแสดงเบื้องต้น และเพื่อฝึกการเชื่อมต่อเรื่อง	1. เดินสมาธิ 2. วอร์มร่างกาย 3. เชื่อมต่อภาพนิ่ง 5 ภาพ และทำเป็นภาพเคลื่อนไหว
7	15 มีนาคม 2560	เพื่อฝึกฝนทักษะการแสดงเบื้องต้น และเพื่อฝึกการสร้างบทสนทนา รวมถึงการสร้างคาแรคเตอร์ให้แก่ตัวละคร	1. เดินสมาธิ 2. วอร์มร่างกาย 3. สร้างบทสนทนาจากโครงเรื่อง
8	16 มีนาคม 2560	เพื่อฝึกฝนทักษะการแสดงเบื้องต้น เพื่อฝึกการพัฒนาบทสนทนา และการออกแบบฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก	1. เดินสมาธิ 2. วอร์มร่างกาย 3. ฝึกซ้อมการแสดงและพัฒนาบทสนทนา 4. ออกแบบฉากและ

			อุปกรณ์ประกอบฉากจาก วัสดุที่กำหนดให้
9	23 มีนาคม 2560	เพื่อให้เกิดความชำนาญในการ แสดง	1. เดินสมาธิ 2. วอร์มร่างกาย 3. ฝึกซ้อมการแสดง
10	24 มีนาคม 2560		นำเสนอผลงาน

จากตารางแผนการอบรมเชิงปฏิบัติการในตารางที่ 4.1 นั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ โดยมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด 14 คน เป็นชาย 2 คน เป็นหญิง 12 คน โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนได้เข้าร่วมกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการทุกครั้ง มีผลของการอบรมเชิงปฏิบัติการดังนี้

การอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งที่ 1

กิจกรรมที่ 1 เดินสมาธิ

กิจกรรมเดินสมาธิจะเริ่มต้นจากการให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมยืนในท่าสมดุล (เท้าสองข้างกางออกขนานกับไหล่สองข้าง) ผู้วิจัยจะให้สัญญาณให้ผู้ร่วมกิจกรรมเริ่มเดินในจังหวะเดินปกติของผู้เข้าร่วมกิจกรรม โดยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสังเกตการเคลื่อนไหวของตนเองว่ามีความรู้สึกอย่างไรระหว่างเดิน และไม่ให้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้เข้าร่วมกิจกรรมคนอื่น หลังจากนั้นผู้วิจัยจะให้สัญญาณเพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเปลี่ยนจังหวะเดินให้เร็วขึ้นหรือช้าลงสลับกันไปจนกว่าจะเห็นว่าผู้ร่วมกิจกรรมมีความสงบ มีสมาธิอยู่กับตนเอง

ผลของการทำกิจกรรมพบว่าในช่วงแรกของการทำกิจกรรมผู้ร่วมกิจกรรมยังมีความประหม่า และยังไม่มีความสมาธิอยู่กับตนเอง โดยจะมีการเหลียวดูผู้ร่วมกิจกรรมคนอื่นเป็นระยะ แต่เมื่อเวลาผ่านไปสักครู่ผู้ร่วมกิจกรรมมีความคุ้นเคยกับสถานที่ และรูปแบบกิจกรรมมากขึ้น ก็พบว่าผู้ร่วมกิจกรรมมีความผ่อนคลายมากและมีสมาธิอยู่กับตนเองมากขึ้น

ภาพที่ 4.1 กิจกรรมเดินสมาธิ

ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

กิจกรรมที่ 2 โป่งหย่า

กิจกรรมนี้เพื่อสร้างความตื่นตัวให้แก่ผู้ร่วมกิจกรรม ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยละลายพฤติกรรม และสร้างความคุ้นเคยในกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรม โดยเริ่มจากการให้ผู้ร่วมกิจกรรมยืนเป็นวงกลม และแนะนำชื่อ หลังจากนั้นผู้วิจัยจะเป็นผู้เริ่มกิจกรรมโดยการประกบมือเป็นรูปปิ่นและชี้ไปทางคนใดคนหนึ่งในวงพร้อมพูดคำว่า “โป่ง” ตามด้วยชื่อบุคคลนั้น เช่น โป่งเกมส์ (ชื่อ) จากนั้นคนที่ขนาบข้างบุคคลที่โดนโป่งจะต้องย่อตัวลงพร้อมยกมือแล้วพูดว่า “ไอ้หย่า” ส่วนผู้ที่โดนโป่งนั้นจะเป็นผู้โป่งคนอื่นๆต่อไป หากผู้เข้าร่วมกิจกรรมทำผิด ก็จะต้องโดนลงโทษโดยการป้ายสีที่แขนเพื่อดูว่าใครทำผิดมากกว่ากัน

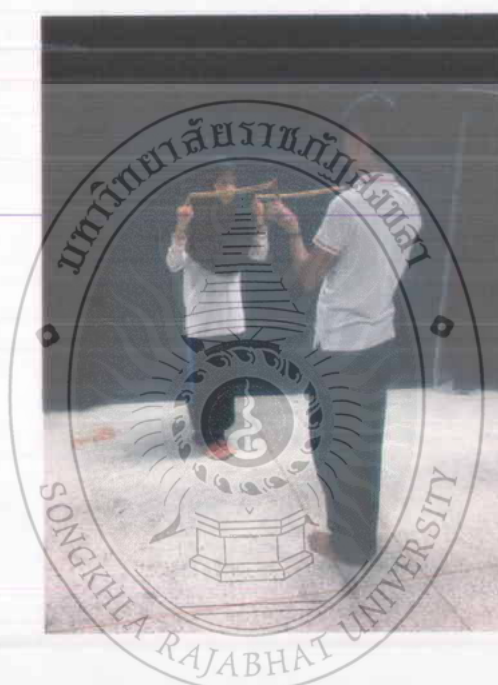
เนื่องจากกิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่มีความสนุกสนาน และทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีปฏิสัมพันธ์กัน หลังการทำกิจกรรมจึงพบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความผ่อนคลายและมีความคุ้นเคยกันมากขึ้น รวมถึงมีความตื่นตัวพร้อมสำหรับการทำกิจกรรมต่อไป

กิจกรรมที่ 3 ไม้ไผ่สามัคคี

กิจกรรมนี้มีอุปกรณ์คือแท่งไม้ไผ่เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2 ซม. ความยาว 45 ซม. กิจกรรมนี้เริ่มต้นโดยการให้ผู้ร่วมกิจกรรมแต่ละคนประกอองไม้ไผ่ไว้ด้วยนิ้วชี้ และค่อยๆเคลื่อนไหว

ซ้ำๆ จนเมื่อสามารถประคองไม้ไผ่ไว้ได้แล้วจึงค่อยๆ เคลื่อนไหวเร็วขึ้นตามลำดับ หลังจากนั้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจับคู่กัน โดย 1 คู่จะใช้ไม้ไผ่ 1 ท่อน ผู้ร่วมกิจกรรมแต่ละคนจะต้องใช้นิ้วชี้ของตนประคองไม้ไผ่เอาไว้ใน 1 ด้านไม่ให้ตกลงมา ในขณะที่เดียวกันผู้ร่วมกิจกรรมก็ต้องเคลื่อนไหวไปด้วย โดยการเคลื่อนไหวจะต้องคู่ให้สัมพันธ์กับคู่ของตน

หลังจากทำกิจกรรมนี้ผู้ร่วมกิจกรรมได้สะท้อนความรู้สึกว่าผู้ร่วมกิจกรรมรู้สึกถึงภาวะที่มีสมาธิแล้วจิตใจจดจ่อกับกิจกรรมที่กำลังทำอยู่ แต่ในอีกด้านหนึ่งก็ต้องสร้างความสมดุลกับคู่ของตนเองเพื่อที่จะได้ช่วยกันประคองไม้ไผ่ไม่ให้หล่นลงกับพื้น

ภาพที่ 4.2 กิจกรรมไม้ไผ่สามัคคี
ที่มา รัชยา วีรการณ์

กิจกรรมที่ 4 ระดมความคิด

กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ฝึกทักษะทางด้านการคิดวิเคราะห์ โดยผู้วิจัยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม และให้แต่ละกลุ่มช่วยกันวิเคราะห์หาปัญหาที่ต้องการการแก้ไขอย่างเร่งด่วนในมหาวิทยาลัยในความเห็นของแต่ละกลุ่มคืออะไร สาเหตุของปัญหา

นั้นๆคืออะไร และจะสามารถแก้ไขได้อย่างไรบ้าง จากนั้นให้แต่ละกลุ่มมานำเสนอ โดยการนำเสนอของแต่ละกลุ่มในกิจกรรมระดมความคิดมีดังนี้

กลุ่มที่ 1

ปัญหา นักศึกษาไม่ใส่หมวกกันน็อคในมหาวิทยาลัย
สาเหตุ นักศึกษาไม่ตระหนักถึงผลที่เกิดขึ้นจากการไม่สวมหมวกกันน็อค
แนวทางแก้ไข รมรงค์ให้นักศึกษาเห็นผลของการไม่สวมหมวกกันน็อค

กลุ่มที่ 2

ปัญหา ระบบลงทะเบียนวิชาศึกษาทั่วไปที่ไม่เปิดให้นักศึกษาลงทะเบียนพร้อมกัน ทำให้คนที่มิสิทธิลงหลังไม่สามารถลงทะเบียนได้

สาเหตุ ระบบบริหารจัดการของมหาวิทยาลัย
แนวทางแก้ไข ร้องเรียนไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบ เพื่อให้ทราบถึง

ปัญหาจะได้มีการแก้ไข

กลุ่มที่ 3

ปัญหา ยาเสพติดในมหาวิทยาลัย
สาเหตุ สิ่งเร้าต่างๆ เช่น สื่อ สถานบันเทิง เพื่อน และการเข้าถึงยาเสพติด

ได้ง่าย

แนวทางแก้ไข ชี้ให้เห็นถึงโทษของยาเสพติด รวมถึงวิธีการแก้ไขหาก

พลาดพลังติดยาเสพติดไปแล้ว

ในช่วงระหว่างการทำกิจกรรมระดมความคิดเห็นนี้ ผู้ศึกษาสังเกตว่ากลุ่มผู้ร่วมกิจกรรมมีความเป็นกันเองมากขึ้น กล้าที่จะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน และช่วยกันสรุปหาความคิดร่วมของกลุ่ม

การอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งที่ 2

กิจกรรมที่ 1 เดินสมาธิ

ลักษณะของกิจกรรมนี้จะเป็นไปในรูปแบบเดียวกับการอบรมปฏิบัติการครั้งที่ 1 ผู้วิจัยต้องการทำซ้ำ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถนำพัฒนาตนเองจากการเดินสมาธิในครั้งก่อน

ผลของการทำซ้ำในครั้งนี้อาจพบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถเข้าสู่สมาธิได้เร็ว มีความนิ่ง มีสมาธิจดจ่ออยู่กับตนเองมากขึ้น และนานขึ้น จะเห็นได้ว่ากิจกรรมเดินสมาธินั้นหากให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้ทำซ้ำ จะทำให้เห็นผลของกิจกรรมได้เร็วและชัดเจนขึ้น ผู้วิจัยจึงจะให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเริ่มกิจกรรมทุกครั้งด้วยการเดินสมาธิ

กิจกรรมที่ 2 อบอุ่นร่างกาย

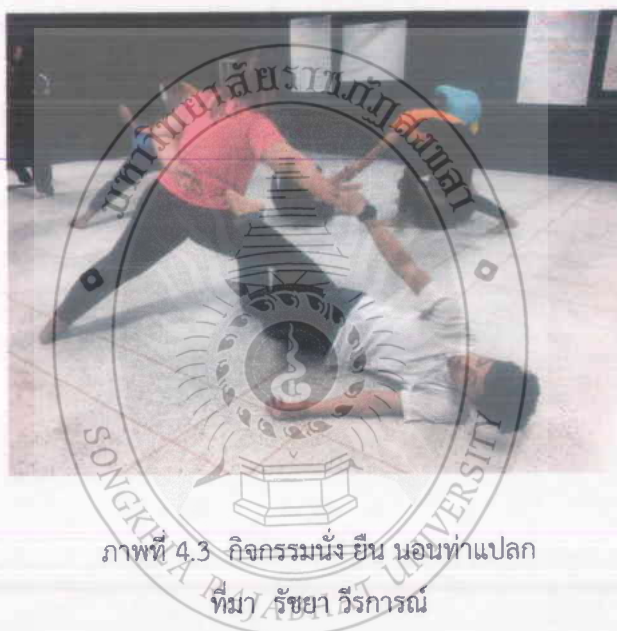
กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกายให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม โดยผู้วิจัยจะให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมออกมานำวอร์มร่างกายคนละ 1 ท่า วนกันไปจนครบทุกคน

ผลของการทำกิจกรรมนี้จะเห็นว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความสุขสนุกสนาน และมีการหยอกล้อผู้ร่วมกิจกรรมอื่นๆอย่างสนิทสนมมากขึ้น ซึ่งเป็นผลดีต่อกิจกรรม นอกจากนี้ผู้ร่วมกิจกรรมยังมีความตื่นตัวด้านร่างกายพร้อมสำหรับกิจกรรมอื่นๆในครั้งนี้อีก

กิจกรรมที่ 3 นิ่ง ยืน นอน ท่าแปลก

กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้ทดลองใช้ส่วนต่างๆของร่างกายในรูปแบบที่ไม่คุ้นเคย เพื่อให้รู้ถึงศักยภาพของตนเอง เพราะในการแสดงละครนั้นร่างกายนับเป็นเครื่องมือสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่ใช้ในการสื่อสาร อีกทั้งยังเป็นการฝึกเรื่องของการจัดองค์ประกอบของภาพบนเวทีอีกด้วย โดยรูปแบบกิจกรรมจะให้ผู้ร่วมกิจกรรมเดินไปทั่วๆห้องในทิศทางของตนเอง จากนั้นผู้นำกิจกรรมจะให้จังหวะและให้ผู้ร่วมกิจกรรมทำท่านิ่ง ยืน หรือนอนที่มีท่าทางแปลกที่สุดครั้งละ 1 ท่า หลังจากนั้นก็จะให้ไปเชื่อมต่อท่าทางกับผู้ร่วมกิจกรรมคนอื่นๆ ตั้งแต่ 2 คน 3 คน 5 คน 7 คน และร่วมกันทุกคน โดยมีข้อแม้ว่าจะต้องมีทั้งท่านิ่ง ยืน และนอนรวมอยู่

ผลของการทำกิจกรรมนี้พบว่าในช่วงต้นของการทำกิจกรรมผู้ร่วมกิจกรรมยังมีความซัดเซิน ไม่ค่อยกล้าแสดงท่าทางมากนัก ผู้วิจัย (ผู้นำกิจกรรม) จึงใช้วิธีพูดกระตุ้นผู้ร่วมกิจกรรมจึงมีความผ่อนคลายมากขึ้น และกล้าที่จะแสดงท่าทางออกมา หลังจากทำกิจกรรมเสร็จผู้ร่วมกิจกรรมได้แสดงความคิดเห็นว่าในระหว่างทำกิจกรรมนี้ ในตอนแรกไม่กล้าที่จะแสดงท่าทางออกมามากนัก เนื่องจากกลัวตนเองจะดูตลก แต่เมื่อได้รับแรงกระตุ้นทั้งจากผู้นำกิจกรรมและเวลาที่กระชั้นขึ้นในระหว่างการเปลี่ยนท่าแต่ละท่า ผู้ร่วมกิจกรรมจึงปล่อยวาง และจดจ่อกับโจทย์ที่ได้รับ ยิ่งเมื่อต้องมาเข้ากลุ่มร่วมกันหลายคนก็ยิ่งต้องจัดระเบียบกลุ่มให้ได้ตรงตามโจทย์ที่ได้รับ ทำให้ใจจดจ่อกับการแสดงท่าทางออกมาให้ตรงกับโจทย์มากที่สุด มากกว่าจะมาท้วงหลอ่หว่างสวย

ภาพที่ 4.3 กิจกรรมนั่ง ยืน นอนท่าแปลก
ที่มา รัชยา วีรการณ

กิจกรรมที่ 4 อนุสาวรีย์มนุษย์

กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องจากจากกิจกรรมนั่ง ยืน นอนท่าแปลก โดยผู้วิจัย (ผู้นำกิจกรรม) จะให้ผู้ร่วมกิจกรรมแบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม แล้วให้โจทย์ที่เป็นสถานที่ต่างๆ แก่แต่ละกลุ่ม หลังจากนั้นก็ให้แต่ละกลุ่มใช้ร่างกายของตนเองมาสร้างเป็นภาพนิ่งหรืออนุสาวรีย์เพื่อสื่อถึงสถานที่นั้นๆ

ในระหว่างการทำงานของแต่ละกลุ่ม ผู้วิจัยได้สังเกตการณ์และพบว่าสมาชิกในกลุ่มให้ความร่วมมือในการทำงานค่อนข้างดี ไม่มีผู้ร่วมกิจกรรมคนไหนที่หลุดออกจากกิจกรรม และทุกคนมีความพยายามที่จะช่วยกันพัฒนาผลงานของกลุ่มตนเองให้ออกมาดีที่สุด

ภาพที่ 4.4 กิจกรรมอนุสาวรีย์มนุษย์ ภาพสนามเด็กเล่น
ที่มา รัชชา วีรการณ

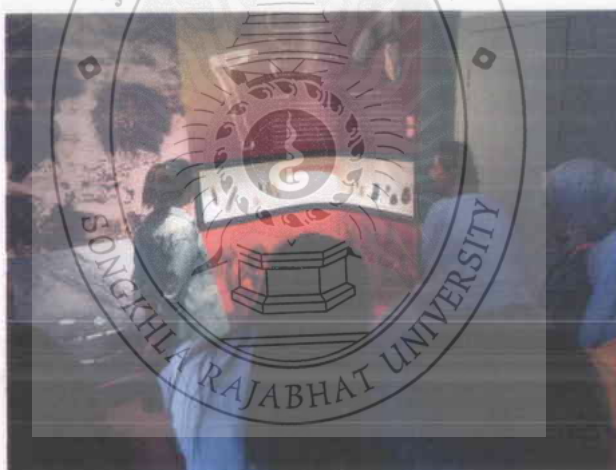

ภาพที่ 4.5 กิจกรรมอนุสาวรีย์มนุษย์ ภาพตลาด
ที่มา รัชชา วีรการณ

การอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งที่ 3

สำหรับการอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งที่ 3 นั้น เป็นการลงพื้นที่ ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติจังหวัดสงขลา เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เมืองสงขลา เนื่องจากผู้วิจัยต้องการให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีข้อมูลพื้นฐานเพื่อนำไปใช้เป็นวัตถุดิบในการเรียนรู้ต่อไป

การลงพื้นที่ในครั้งนี้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ฟังบรรยายสรุปเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เมืองสงขลาจากวิทยากร และชมนิทรรศการที่อยู่ภายในพิพิธภัณฑสถาน หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ให้ผู้ร่วมกิจกรรมระดมความเห็น และอภิปรายสรุปเกี่ยวกับภาพรวมของประวัติศาสตร์เมืองสงขลา และให้ผู้ร่วมกิจกรรมแบ่งกลุ่มเป็น 2 กลุ่ม และให้แต่ละกลุ่มเลือกช่วงของประวัติศาสตร์เมืองโดยเน้นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองที่คิดว่าน่าสนใจที่สุดเพื่อมาทำกิจกรรมต่อในการอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งต่อไป

ภาพที่ 4.6 ลงพื้นที่ ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
ที่มา รัชยา วีรการณ

การอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งที่ 4

กิจกรรมที่ 1 เติมหาสมาธิ

สำหรับกิจกรรมเติมหาสมาธิในการอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ ผู้วิจัยสังเกตว่าผู้ร่วมกิจกรรมสามารถเข้าสู่สมาธิได้อย่างรวดเร็ว และสามารถจัดการกับตนเองได้ โดยผู้วิจัยแทบไม่ต้องกระตุ้นเลย

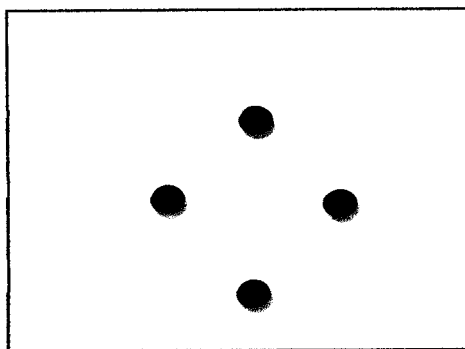
กิจกรรมที่ 2 จินตนาการ

ผู้วิจัย (ผู้นำกิจกรรม) บอกให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนอนลงบนพื้นห้อง และให้หลับตาลง หลังจากนั้นผู้วิจัยก็เปิดเพลงบรรเลงคลอไปกับการทำกิจกรรม โดยผู้วิจัยจะพูดบรรยายแล้วให้ผู้ร่วมกิจกรรมจินตนาการภาพตาม หลังจากนั้นผู้วิจัยก็จะให้โจทย์โดยกำหนดให้ผู้ร่วมกิจกรรมจินตนาการว่าตัวเองเป็นเมล็ดพันธ์ที่ฝังอยู่ในดิน แล้วค่อยๆ เจริญงอกงามขึ้น โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระไปตามจินตนาการของตนเอง

ในการทำกิจกรรมนี้ผู้วิจัยสังเกตว่าในช่วงแรกของการทำกิจกรรมผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวนหนึ่งยังไม่กล้าที่จะเคลื่อนไหวตามโจทย์ที่ผู้วิจัยให้ แต่เมื่อผู้วิจัยได้ทำการกระตุ้นโดยการชี้แจงว่าในการทำกิจกรรมจะไม่มีคำว่าถูกหรือผิด เพราะทุกอย่างเกิดจากจินตนาการของผู้ร่วมกิจกรรม หลังจากนั้นจะเห็นได้ว่าผู้ร่วมกิจกรรมมีความกล้าที่จะแสดงท่าทางออกมามากขึ้น

กิจกรรมที่ 3 โรงเรียนปลา

กิจกรรมโรงเรียนปลามีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม โดยผู้วิจัย (ผู้นำกิจกรรม) ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจับกลุ่มกลุ่มละ 4 คน ยืนคนละทิศตามแผนผังด้านล่าง

ภาพที่ 4.7 แผนผังการยืนในกิจกรรมโรงเรียนปลา
ที่มา รัชยา วีรกรรม

เมื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมยืนตามแผนผังข้างต้น ก็จะทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมคนที่ 1 นำ
ทำทางแบบใดก็ได้สักระยะหนึ่ง แล้วค่อยหันเพื่อย้ายทิศเปลี่ยนผู้นำ คือหันไปฝั่งใด ใครเป็นผู้ที่ยืน
หน้าสุดจะต้องเป็นผู้นำ

หลังจากทำกิจกรรมนี้แล้ว ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้สะท้อนความรู้สึกว่าในช่วงขณะที่
ทำกิจกรรมนั้นรู้สึกมีสมาธิจดจ่อกับกิจกรรม เวลาตนเป็นผู้ตามก็ต้องตั้งใจดูท่าทางตามผู้นำ และ
ทำตามให้ได้เหมือนมากที่สุด แต่หากตนเองเป็นผู้นำนอกจากจะต้องคอยคิดท่าแล้ว ยังต้องคอย
ระวังว่าท่าที่ตนทำไปนั้นเพื่อนๆในกลุ่มจะสามารถทำตามได้หรือไม่ ถ้าคิดว่าเพื่อนไม่สามารถทำตาม
ได้ก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนเป็นท่าที่ทุกคนสามารถทำตามได้

กิจกรรมที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลจากการลงพื้นที่

ผู้วิจัยได้ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเข้ากลุ่มตามที่แบ่งกันไว้จากการลงพื้นที่ และได้ให้แต่ละ
กลุ่มเลือกเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองที่กลุ่มของตนสนใจ
หลังจากนั้นก็ให้ช่วยกันหาข้อมูลว่าเหตุการณ์นั้นๆ อยู่ในประวัติศาสตร์ช่วงใดของเมืองสงขลา แล้ว
ทำเป็นข้อมูลสรุปเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการทำโครงเรื่องต่อไป

การอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งที่ 5

กิจกรรมที่ 1 เดินทำสมาธิ

กิจกรรมที่ 2 วอร์มร่างกาย

ในการอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งที่ 5 นี้ ผู้วิจัยได้เริ่มกิจกรรมด้วยการเดินสมาธิและวอร์มร่างกายเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมแก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ สังเกตได้ว่าผู้ร่วมกิจกรรมมีความพร้อม และมีความคุ้นเคยกับการทำกิจกรรมมากขึ้น

กิจกรรมที่ 3 สร้างภาพนิ่งประวัติศาสตร์ 5 ภาพ

กิจกรรมสร้างภาพนิ่งประวัติศาสตร์ 5 ภาพนี้เป็นวิธีการสร้างโครงเรื่องอย่างง่าย การสร้างภาพนิ่งสามารถทำได้โดยใช้ร่างกายของผู้ร่วมกิจกรรมเป็นเครื่องมือสื่อสารลักษณะเดียวกับกิจกรรมอนุสาวรีย์มนุษย์ โดยผู้วิจัยได้พัฒนาวิธีการนี้มาจากกิจกรรม 5 ภาพปัญหาชุมชนของมูลนิธิสื่อชาวบ้าน โดยในการทำกิจกรรม 5 ภาพปัญหาชุมชนนั้น ผู้ร่วมกิจกรรมจะต้องศึกษาประเด็นปัญหาในชุมชนแล้วนำมาวิเคราะห์ตามหัวข้อ หลังจากนั้นก็นำมาทำเป็นภาพนิ่ง 5 ภาพที่เปรียบเสมือนโครงเรื่องของละคร ผู้วิจัยเห็นว่าวิธีการนี้น่าจะสามารถนำมาใช้กับการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ได้ จึงได้นำมาพัฒนาปรับเปลี่ยนโจทย์หัวข้อดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 เปรียบเทียบกิจกรรม 5 ภาพปัญหาชุมชน กับภาพนิ่งประวัติศาสตร์ 5 ภาพ

ภาพที่	5 ภาพปัญหาชุมชน	ภาพนิ่งประวัติศาสตร์ 5 ภาพ
1	สาเหตุ	สาเหตุในการสร้างสถานที่นั้น
2	ปัญหา	บทบาทที่สถานที่นั้นมีต่อชุมชน
3	ผลกระทบ	เหตุการณ์ที่ทำให้ล่มสลาย
4	แนวทางแก้ไข	ผลจากเหตุการณ์
5	ภาพฝัน	สิ่งที่ได้เรียนรู้จากเหตุการณ์นั้น

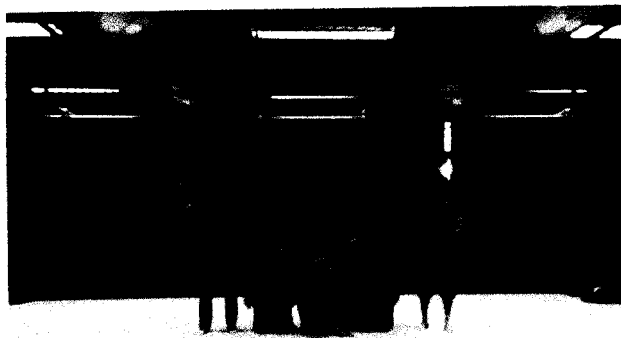
ผู้วิจัยจะมอบโจทย์ให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทีละข้อ โดยจะเริ่มจากการทำภาพที่ 1 คือภาพความรุ่งเรืองของสถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่แต่กลุ่มเลือกมาก่อน เพื่อให้เกิดความชัดเจนว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะใช้สถานที่ใดเป็นหลักในการวางโครงเรื่อง หลังจากนั้นก็ทำภาพที่ 2 คือบทบาท ที่สถานที่นั้นมีต่อชุมชน ตามด้วยภาพที่ 3 เหตุการณ์ที่ทำให้สถานที่นั้นล่มสลาย ภาพที่ 4 ผลจาก เหตุการณ์นั้น และภาพสุดท้ายคือสิ่งที่ได้เรียนรู้จากเหตุการณ์นั้น โดยผู้ร่วมกิจกรรมทั้ง 2 กลุ่มได้ ระดมความเห็นกัน และหาข้อมูลทางประวัติศาสตร์เพิ่มเติม และสร้างภาพออกมากลุ่มละ 5 ภาพ ดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มป้อมปราการฝั่งหัวเขาแดง

ภาพที่ 4.8 สาเหตุการสร้างป้อมปราการ
ที่มา รัชยา วีรการณ์

จากภาพกลุ่มที่ 1 ได้ทำการวิเคราะห์สาเหตุของการสร้างป้อมปราการฝั่งหัวเขาแดง ว่าเนื่องจากการตั้งเมืองใหม่ ทางเจ้าเมืองสงขลาในสมัยนั้นจึงได้มีดำริให้สร้างป้อมปราการเพื่อ เอาไว้ในการป้องกันบ้านเมืองจากการรุกรานของหัวเมืองอื่นๆ

ภาพที่ 4.9 บทบาทที่ป้อมปราการมีต่อชุมชน
ที่มา รัชยา วีรการณ์

ในภาพที่ 2 นี้ ผู้ร่วมกิจกรรมได้สร้างเป็นภาพของป้อมปราการขึ้น เนื่องจากผู้ร่วมกิจกรรมมีความเห็นว่าบทบาทของป้อมปราการนั้นคือการป้องกันบ้านเมืองจากการรุกราน

ภาพที่ 4.10 เหตุการณ์ที่ทำให้ป้อมปราการล่มสลาย
ที่มา รัชยา วีรการณ์

สำหรับในหัวข้อนี้ผู้ร่วมกิจกรรมได้วิเคราะห์ว่าสาเหตุที่ทำให้ป้อมปราการล่มสลายนั้นมากจากการที่เมืองสงขลาฝั่งเขาแดงนั้นโดนโจมตีจากเมืองอยุธยา

ภาพที่ 4.11 ผลจากเหตุการณ์

ที่มา รัชยา วีรการณ์

ทางกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ทำการวิเคราะห์ผลจากการที่โดนอยุธยาเข้าโจมตีนั้น
คือป้อมปราการแตก มีผู้คนล้มตาย และเมืองสงขลาก็ตกเป็นเมืองขึ้นของอยุธยาในที่สุด

ในส่วนของภาพที่ 5 ภาพสิ่งที่ได้เรียนรู้จากเหตุการณ์นั้น ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมี
ความเห็นว่่านำเสนอออกมาเป็นภาพหนึ่งได้ยากจึงจะขอนำบทสรุปนี้ไปใส่ในขั้นตอนการนำเสนอละคร

กลุ่มที่ 2 กลุ่มถนนนครนอก

ภาพที่ 4.12 สาเหตุในการสร้างถนนนครนอก

ที่มา รัชยา วีรการณ์

ในภาพที่ 1 ของกลุ่มถนนนครนอกนั้น ได้มีการระดมความเห็นและศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติมว่าการสร้างถนนนครนอกนั้นเกิดขึ้นจากการที่มีการย้ายเมืองหลวงของเมืองสงขลาจากฝั่งหัวเขาแดงมายังฝั่งแหลมสนและบ่อยาง ทำให้แถบบริเวณถนนนครนอกกลายมาเป็นย่านการค้าที่เจริญรุ่งเรือง

ภาพที่ 4.13 บทบาทของถนนนครนอกที่มีต่อชุมชน
ที่มา รัชยา วีรการณ

ในส่วนของบทบาทนั้นทางกลุ่มได้เห็นว่าถนนนครนอกมีบทบาทต่อการค้าของชุมชน เนื่องจากเป็นศูนย์กลางในการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าทั้งภายในและภายนอกเมือง

ภาพที่ 4.14 เหตุการณ์ที่ทำให้ถนนนครนอกล่มสลาย
ที่มา รัชยา วีรการณ

สำหรับในภาพที่ 3 นั้น ทางกลุ่มได้ระดมความคิดและข้อมูลแล้วจึงสรุปว่าสาเหตุที่ทำให้ถนนนครนอกล่มสลายหรือเสื่อมความรุ่งเรืองลงนั้นเป็นเพราะการคมนาคมที่สะดวกขึ้น มีการ

เปลี่ยนมาใช้การคมนาคมทางบกแทนการคมนาคมทางน้ำ ทำให้ถนนนครนอกที่เป็นท่าเรือหลักของเมืองสงขลาเสื่อมความเจริญลง

ภาพที่ 4.15 ผลจากเหตุการณ์
ที่มา รัชยา วีรกรรม

ในภาพที่ 4 ทางกลุ่มได้วิเคราะห์ว่าหลังจากที่ถนนนครนอกเสื่อมความนิยมลง สภาพทางการค้าของแถบนั้นก็มีความเงียบเหงา ไม่คึกคักเหมือนในอดีต

หลังจากทำกิจกรรมในครั้งนี้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้สะท้อนความรู้สึกว่าในช่วงแรกของการสร้างภาพนิ่งนั้นยังมีความไม่เข้าใจอยู่บ้าง แต่เมื่อได้รับคำแนะนำจากผู้วิจัยและได้ทำภาพอื่นๆ เพิ่มเติมจึงมีความเข้าใจประเด็นมากขึ้น และผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความเห็นว่าการเรียนรู้โดยวิธีนี้ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้มากขึ้น เนื่องจากผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถเลือกหัวข้อที่สนใจได้ และเป็นการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม ไม่ใช่การเรียนรู้จากการบรรยาย

การอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งที่ 6

สำหรับในการอบรมปฏิบัติการครั้งที่ 6 นี้จะเป็นการพัฒนาโครงเรื่องต่อจากการทำภาพนิ่ง 5 ภาพในการอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งที่ 5 โดยในช่วงเริ่มกิจกรรมนั้นผู้วิจัย (ผู้นำกิจกรรม) ได้เริ่มกิจกรรมด้วยการเดินสมาธิ และการวอร์มร่างกายเช่นเดียวกับทุกครั้ง โดยสิ่งที่น่าสนใจจากการเริ่มกิจกรรมในวันนี้คือผู้ร่วมกิจกรรมมีการนำท่าวอร์มร่างกายที่มีความแปลก มีความคิด

สร้างสรรค์มากขึ้น โดยไม่หวังว่าหากทำแบบนี้อาจจะดูตลก หรือดูไม่ได้ และผู้ร่วมกิจกรรมคนอื่นๆก็ให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี เมื่อผู้วิจัยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสะท้อนผลการกิจกรรมก็พบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมรู้สึกว่ในกลุ่มนั้นมีความสนิทสนมกันมากขึ้นจากการทำกิจกรรมกลุ่มต่างๆ รวมถึงกิจกรรมระดมความเห็นที่ทำให้สมาชิกในกลุ่มมีโอกาสพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน เหมือนเป็นการเปิดใจ เลยทำให้กล้าทดลองทำอะไรใหม่ๆมากขึ้น

กิจกรรมต่อไปคือการนำภาพนิ่งทั้ง 4 ภาพจากการอบรมปฏิบัติการครั้งที่ 5 มาทำเป็นภาพเคลื่อนไหว นั่นคือใส่ชีวิตให้แก่ตัวละครในภาพ และเชื่อมต่อเรื่องราวจากฉากหนึ่งไปอีกฉากหนึ่ง โดยผู้วิจัยได้ให้เทคนิคในละครเพิ่มเติมแก่ผู้ร่วมกิจกรรมไปด้วย ดังนี้

1. การใช้พื้นที่บนเวทีให้ทั่วถึง
2. การเปิดตัวของนักแสดงให้คนดูเห็นอย่างทั่วถึง ไม่ควรหันหลังให้คนดู
3. สร้างความสมดุลให้กับภาพบนเวที
4. สร้างจุดเด่นเพื่อสื่อสารกับคนดูว่าขณะนั้นเรื่องให้มีความสำคัญกับใคร
5. การสร้างความเคลื่อนไหวบนเวที
6. มีการจัดระดับภาพบนเวทีให้มีความสูงต่ำน่าสนใจ
8. มีมิติ คือมีระดับหน้าหลัง

ในการใส่เทคนิคต่างๆให้แก่เรื่องนั้น ผู้วิจัยจะใช้วิธีให้ผู้ร่วมกิจกรรมแต่ละกลุ่มไปพัฒนาผลงาน จากนั้นให้มานำเสนอ และจะเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมกิจกรรมอีกกลุ่มแสดงความคิดเห็นทั้งในส่วนที่ดี และส่วนที่น่าจะต้องปรับปรุงแก้ไข หลังจากนั้นผู้วิจัยก็จะให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้ร่วมทำกิจกรรม เพื่อนำไปปรับปรุงงานอีกครั้งหนึ่ง

หลังจากทำกิจกรรมในครั้งนี้ ผู้ร่วมกิจกรรมได้สะท้อนความคิดเห็นว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความเข้าใจเรื่องของละครมากขึ้น แต่ยังมี การติดขัดเกี่ยวกับงานทำงานในกลุ่มบ้าง เนื่องจากผู้ร่วมกิจกรรมทุกคนไม่มีประสบการณ์ทางด้านละคร จึงเกิดการถกเถียงกันบ้างในกลุ่ม แต่ในท้ายที่สุดก็สามารถหาข้อสรุปร่วมกันได้

การอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งที่ 7

การอบรมเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้เริ่มต้นด้วยการเดินสมาธิและวอร์มร่างกาย เช่นเดียวกับทุกครั้ง หลังจากนั้นผู้วิจัยก็ให้ผู้ร่วมกิจกรรมทบทวนภาพเคลื่อนไหวที่ได้ทำไว้ในครั้งที่แล้ว หลังจากทบทวนแล้วผู้วิจัยจึงให้ผู้ร่วมกิจกรรมใส่บทสนทนาลงในเรื่อง และเนื่องจากผู้ร่วมกิจกรรมไม่มีพื้นฐานทางด้านละครมากนัก ผู้วิจัยจึงให้เทคนิคอย่างง่ายแก่ผู้ร่วมกิจกรรมนั่นคือให้ผู้ร่วมกิจกรรมสร้างเงื่อนไขให้กับตัวละคร แล้วให้ผู้ร่วมการแสดงแสดงเป็นตัวเองที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขของตัวละครนั้นๆ ซึ่งทำให้ผู้ร่วมกิจกรรมมีความเข้าใจมากขึ้น นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมยังมีการหาข้อมูลเพิ่มเติมเช่นคนในยุคนั้นน่าจะมีวิธีการพูดอย่างไร หรือการหาข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดอื่นๆ เช่นในยุคนั้นอาวุธที่ใช้ในการสู้รบมีอะไรบ้าง หรือยานพาหนะที่ใช้ในยุคนั้นคืออะไร โดยที่ผู้วิจัยไม่ต้องตั้งคำถามกระตุ้นเลย

หลังจากที่ผู้ร่วมกิจกรรมได้ใส่บทสนทนาลงในละครแล้วนั้น ผู้วิจัยก็ได้ให้แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอ และได้ให้ผู้ร่วมกิจกรรมอีกกลุ่มแสดงความคิดเห็น หรือช่วยปรับเปลี่ยนบทสนทนาที่เห็นว่ายังไม่สมบูรณ์ ความน่าสนใจของกระบวนการนี้คือผู้ร่วมกระบวนการยินยอมที่จะฟังความคิดเห็นของอีกกลุ่มโดยปราศจากอคติ และหากเห็นด้วยก็ยอมปรับเปลี่ยน แต่หากไม่เห็นด้วยก็จะอ้างเหตุผลมาขัดแย้งว่าทำไมกลุ่มถึงเลือกทำแบบนั้น โดยกระบวนการนี้เป็นไปโดยที่ผู้วิจัยแทบจะไม่ได้เข้าไปดำเนินกระบวนการเลย ซึ่งเมื่อหลังจากจบกิจกรรมแล้วผู้ร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่ได้สะท้อนความรู้สึกว่าชอบการทำงานเป็นกระบวนการที่ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันแบบนี้ เนื่องจากบางครั้งในการทำงานในกลุ่มของตนเองก็คิดไม่ออก แต่เมื่อได้ฟังแนวคิดจากกลุ่มอื่นๆ ก็ได้แนวทางในการพัฒนาและปรับปรุง รวมถึงการที่กลุ่มผู้ร่วมกิจกรรมได้ผ่านการทำกิจกรรมด้านละครมาก่อนทำให้เกิดความคุ้นเคย และเปิดใจในการแลกเปลี่ยนมากขึ้น

การอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งที่ 8

ในการอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งที่ 8 เริ่มต้นเช่นเดียวกับครั้งอื่นๆ คือการเดินสมาธิและการวอร์มร่างกาย หลังจากนั้นในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เปิดโอกาสให้แต่ละกลุ่มได้เลือกใช้อุปกรณ์ประกอบฉากตามความต้องการของแต่ละกลุ่ม โดยผู้ร่วมกิจกรรมทั้งสองกลุ่มตกลงกันว่าจะใช้เพียงอุปกรณ์ที่มีอยู่ในห้องแล้วเท่านั้น ส่วนเสื้อผ้าก็จะใส่เสื้อสีดำและกางเกงวอร์มเหมือนกัน เนื่องจากละครที่สร้างสรรค์ขึ้นมานั้นจัดอยู่ในประเภทละครเร่ และเพื่อที่จะได้ไม่เกิดความยุ่งยาก

หากต้องออกไปจัดแสดงในที่อื่นๆ หลังจากนั้นจึงให้แต่ละกลุ่มทำการฝึกซ้อม โดยผู้วิจัยเป็นเพียงผู้สังเกตการณ์

จากการสังเกตการณ์ฝึกซ้อมการแสดงของผู้เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความตั้งใจในการฝึกซ้อม และพัฒนาผลงานของตนเอง มีการช่วยกันแสดงความคิดเห็นในการปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาการแสดง รวมถึงมีความกล้าคิดกล้าทำมากขึ้น นอกจากนี้ยังเห็นว่าการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และมีการช่วยเหลือกันระหว่างกลุ่มอีกด้วย

การอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งที่ 9

สำหรับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้ทำการฝึกซ้อมอย่างอิสระ พบว่าผู้ร่วมกิจกรรมยังเลือกที่จะเดินทำสมาธิและวอร์มร่างกายเหมือนเช่นทุกครั้ง โดยผู้ร่วมกิจกรรมให้เหตุผลว่ามีความคุ้นชินกับการทำทั้งสองกิจกรรมนี้ก่อนเริ่มกิจกรรม หลังจากนั้นก็ได้แยกย้ายกันไปฝึกซ้อมกันประจำกลุ่มของตน โดยผู้วิจัยยังคงทำหน้าที่เป็นเพียงผู้สังเกตการณ์

จากการสังเกตการณ์พบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความตั้งใจและมีความจริงจังในการซ้อมมาก มีความสามัคคีร่วมมือกัน และการฝึกซ้อมในวันนี้ดูทุกอย่างจะมีความสั่นไหวมากขึ้น เพราะผู้ร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่จะจำบทและบล็อกกึ่งของตนเองได้แล้ว แต่ก็มีที่ยังผิดพลาดอยู่บ้างโดยผู้ร่วมกิจกรรมคนอื่นๆ ก็จะคอยช่วยบอก

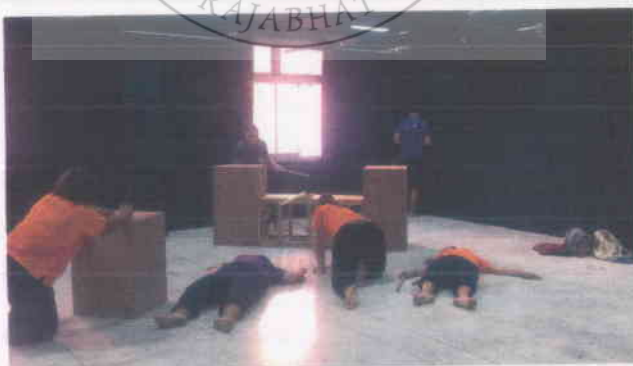
ภาพที่ 4.16 การฝึกซ้อม 1
ที่มา รัชยา วีรการณ์

ภาพที่ 4.17 การฝึกซ้อม 2
ที่มา รัชยา วีรการณ์

ภาพที่ 4.18 การฝึกซ้อม 3
ที่มา รัชยา วีรการณ์

ภาพที่ 4.19 การฝึกซ้อม 4
ที่มา รัชยา วีรการณ์

ภาพที่ 4.20 การฝึกซ้อม 5
 ที่มา รัชยา วีรการณ์

ภาพที่ 4.21 การฝึกซ้อม 6
 ที่มา รัชยา วีรการณ์

ภาพที่ 4.22 การฝึกซ้อม 7
ที่มา รัชยา วีรการณ์

หลังจากเสร็จกิจกรรมผู้ร่วมกิจกรรมได้สะท้อนความรู้สึกว่าสำหรับการซ้อมในวันนี้ทุกคนมีความมั่นใจในการแสดงมากขึ้น และมีความพร้อมค่อนข้างสูงในการทำการแสดง

การอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งที่ 10

สำหรับการอบรมเชิงปฏิบัติการในครั้งที่ 10 นี้เป็นการนำเสนอผลงานโดยมีผู้ชมคือนักศึกษาจากโปรแกรมวิชานาฏศิลป์และการแสดง จำนวน 20 คน โดยการจัดแสดงมีผลดังต่อไปนี้

เรื่องที่ 1 ประวัติศาสตร์ป้อมปราการเมืองสงขลา

ภาพที่ 4.23 ประวัติศาสตร์ป้อมปราการเมืองสงขลา 1
ที่มา รัชยา วีรการณ์

ภาพที่ 4.23 ประวัติศาสตร์ป้อมปราการเมืองสงขลา 2
 ที่มา รัชยา วีรการณ์

ภาพที่ 4.24 ประวัติศาสตร์ป้อมปราการเมืองสงขลา 3
 ที่มา รัชยา วีรการณ์

ภาพที่ 4.25 ประวัติศาสตร์ป้อมปราการเมืองสงขลา 4
 ที่มา รัชยา วีรการณ์

ภาพที่ 4.26 ประวัติศาสตร์ป้อมปราการเมืองสงขลา 5
ที่มา รัชยา วีรการณ์

ภาพที่ 4.27 ประวัติศาสตร์ป้อมปราการเมืองสงขลา 6
ที่มา รัชยา วีรการณ์

ภาพที่ 4.28 ประวัติศาสตร์ป้อมปราการเมืองสงขลา 7
ที่มา รัชยา วีรการณ์

ภาพที่ 4.29 ประวัติศาสตร์ป้อมปราการเมืองสงขลา 8
ที่มา รัชยา วีรการณ์

บทละครประวัติศาสตร์ป้อมปราการเมืองสงขลา

ฉากที่ 1

เจ้าเมืองสงขลา : ที่ข้าเรียกเจ้ามา ข้าต้องการที่จะให้เจ้านำกองทหารไปสร้างป้อมปราการ เพื่อป้องกันการรุกรานของข้าศึก

ทหารสงขลา : รับด้วยเกล้าพะยะคะ! ข้าพเจ้าจะรีบนำทหารไปสร้างป้อมปราการตามคำพระบัญชาของข้าพเจ้าสุลต่าน สุลัยมาน พะยะคะ!

ฉากที่ 2

ทหารสงขลา : ถวายบังคมพะยะคะ!

เจ้าเมืองสงขลา : ที่ข้าสั่งเจ้าให้นำกองทหารไปสร้างป้อมปราการตอนนี้เป็นอย่างไรบ้าง ? เจ้าจะต้องสร้างป้อมปราการให้มีความแข็งแรงทนทาน เนื่องจากข้าได้ส่งทหารไปสอดส่องดูความเคลื่อนไหวของข้าศึกจากกรุงศรีอยุธยา นำทัพโดยสมเด็จพระนารายณ์ซึ่งเป็นเจ้าเมืองของกรุงศรีอยุธยาและพร้อมด้วยอาวุธที่รุนแรงในการทำศึกในครั้งนี้

ทหารสงขลา : ข้าพเจ้าได้นำกองทหารสร้างป้อมปราการจนเสร็จสมบูรณ์ ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบความแข็งแรง ทนทานของป้อมแล้ว ข้าศึกยกทัพมาจากกรุงศรีอยุธยาจะไม่สามารถเข้ามารุกรานได้โดยง่าย

เจ้าเมืองสงขลา : เมื่อเจ้าพุดเยี่ยงนี้แล้ว ข้าก็เบาใจ

ทหารสงขลา. : พะยะคะ !

ฉากที่ 3

-ข้าศึก

พระนารายณ์: ข้าได้ส่งทหารไปเป็นพวกของพระเจ้าสุลต่าน สุลัยมาน เพื่อต้องการสอดแนม จนได้ความว่า พระเจ้าสุลต่าน สุลัยมาน ได้สร้างป้อมปราการที่มีความทนทานพร้อมด้วยทหารที่มีฝีมือดีในการสู้รบ

ข้าศึก: ข้าพเจ้าคิดว่ากำลังกองทหารของข้าพเจ้าและอาวุธที่นำมาทำศึกในครั้งนี้จะสามารถตีเมืองสงขลาได้สำเร็จ

พระนารายณ์: ข้าได้ส่งทหารที่ไปสอดแนมเมื่อข้าศึกของข้าได้ประชิดกรุงแล้วทหารของข้ามันจะต้องเปิดประตูเมืองเพื่อให้กองกำลังทหารเราเข้าไป

ข้าศึก: ข้าพเจ้าเห็นสมควรเป็นอย่างยิ่งว่าศึกในครั้งนี้จะสามารถตีเมืองสงขลาที่มีพระเจ้าสุลต่าน สุลัยมานเป็นเจ้าเมืองจนแตกสิ้นอำนาจเป็นแน่

พระนารายณ์: เตรียมกำลังทหารให้พร้อมจะมีการทำศึกในวันพรุ่ง

ข้าศึก: รับด้วยเกล้าพระเจ้าค่ะ!

ฉากที่ 4

-เจ้าเมือง

ทหารสงขลา : ถวายบังคมพระเจ้าค่ะ!

เจ้าเมืองสงขลา :ที่ข้าได้บอกเจ้าว่าข้าได้ส่งทหารไปสอดส่องดูความเคลื่อนไหวของข้าศึกกรุงศรีอยุธยา นำศึกโดยพระนาราย พระนารายได้มีการนำกำลังทหารและอาวุธมาทำศึกในครั้งนี้ ณ บัดนี้ข้าศึกได้นำกำลังกองทหารมาประชิดเมืองเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ข้าจึงอยากให้เจ้าไปเตรียมกองกำลังทหารเพื่อทำศึกในครั้งนี้

ทหารสงขลา: รับด้วยเกล้าพระเจ้าค่ะ! ข้าพเจ้าจะไปเตรียมกองกำลังทหารให้พร้อมออกศึกในครั้งนี้ทหาร! เตรียมตัวให้พร้อมตอนนี้ข้าศึกจากกรุงศรีอยุธยาได้มาประชิดเมืองเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ข้าอยากให้ทหารทุกคนสู้ต่อไปด้วยกัน

เจ้าเมืองสงขลา: พร้อมแล้วไข่ม้อยทหารทุกคน! ในการทำศึกกับกรุงศรีอยุธยาครั้งนี้เราจะต้องสู้ให้สุดความสามารถเพื่อให้บ้านเมืองรอดจากศึกในครั้งนี้

ทหารสงขลา: ประตุมืองเปิด

เจ้าเมืองสงขลา: ฆ่ามัน

ทหารสงขลา, ทหาร: ย่าาาาาาาาาาาา!!!!

ฉากที่ 5

ข้าศึก, กบฏ : เย้! ชนะแล้ว

พระนารายณ์ : ไซ้! ศึกในครั้งนี้ เราเป็นฝ่ายชนะ เราตีเมืองสงขลาที่มีพระเจ้าสุลต่านสุลัยมาน เป็นเจ้าเมืองได้สำเร็จ

ข้าศึก, กบฏ : ข้าดีใจที่ศึกครั้งนี้เราเป็นฝ่ายชนะ

พระนารายณ์: ศึกครั้งนี้จะสำเร็จไม่ได้ถ้าไม่มีทหารนายนี้เข้าไปสอดแนมความเคลื่อนไหวของพระเจ้าสุลต่านสุลัยมาน ที่เป็นเจ้าเมืองสงขลา เราต้องยกความดีความชอบให้แก่ทหารผู้นี้

หลังจากจบการแสดงผู้ร่วมกิจกรรมได้ออกมาพูดคุยกับผู้ชมในประเด็นของภาพนิ่งที่ 5 นั่นคือเราได้เรียนรู้อะไรจากเหตุการณ์นี้บ้าง สรุปได้ดังนี้

1. ไม่ควรชะล่าใจ ไม่ว่าตนเองจะมีความแข็งแกร่งสักเพียงใดก็ตาม
2. การศึกสงครามมีแต่จะสร้างความสูญเสีย แม้ตัวเองจะเป็นฝ่ายชนะก็ตาม

เรื่องที่ 2 ประวัติศาสตร์ถนนนครนอก

ภาพที่ 4.30 ประวัติศาสตร์ถนนนครนอก 1

ที่มา รัชยา วีรการณ

ภาพที่ 4.31 ประวัติศาสตร์ถนนนครนอก 2

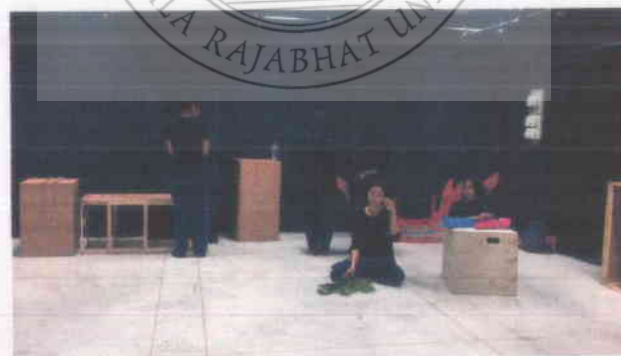
ที่มา รัชยา วีรการณ

ภาพที่ 4.32 ประวัติศาสตร์ถนนนครนอก 3
ที่มา รัชยา วีรการณ

ภาพที่ 4.33 ประวัติศาสตร์ถนนนครนอก 4
ที่มา รัชยา วีรการณ

ภาพที่ 4.34 ประวัติศาสตร์ถนนนครนอก 5
ที่มา รัชยา วีรการณ

ภาพที่ 4.34 ประวัติศาสตร์ถนนนครนอก 6
ที่มา รัชยา วีรการณ์

บทละครประวัติศาสตร์ถนนนครนอก

ฉากที่ 1 การอพยพ

ณ ฝั่งหัวเขาแดง

น้อง : บังๆ เมืองเราแตกแล้ว เราจะย้ายไปอยู่ไหนกัน

บัง : บัง กำลังพายเรือไปฝั่งแหลมสนกัน ที่นั่นมีผู้คนมากมายและการค้าขายดี

น้อง : อิกนานไหมคะ บัง กว่าจะถึง

บัง : ไม่นานแล้วน้อง อิกนิดเดียวก็จะถึงแล้ว

ณ ฝั่งแหลมสน

แม่ค้าคนที่ 1 : ผักไหมคะ ผักสดๆ ค่ะ

แม่ค้าคนที่ 2 : น้ำไหมคะ ชาดำ โอเลี้ยง ชาเย็น ค่ะ

ชาวบ้าน : ฝั่งโน้นเกิดอะไร ทำวุ่นวายกัน

คนอพยพ : เหน้อ.....กว่าจะถึง

ชาวบ้าน : มาจากไหนกันคะ

คนอพยพ : พวกเรามาจากฝั่งหัวเขาแดง โน้น.....

ชาวบ้าน : เกิดอะไรขึ้น ทำวุ่นวายกัน

คนอพยพ : เมืองเราโดนข้าศึกโจมตี เมืองแตก

ชาวบ้าน : อ้อๆ งั้นขึ้นมาตีมน้ำกินข้าวกันก่อน

คนอพยพ : ได้จ้า

ชาวบ้าน : นี่ก็เป็นฝั่งแหลมสนที่มีผู้คนมากมาย ทั้งจีน พุทธและอิสลาม มาอาศัยกัน คนแถวนี้ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพการค้าขายและยังเป็นที่เทียบเรือการขนส่งสินค้าทางน้ำอีกด้วย งั้นเดี๋ยวเราจะพาไปหาที่พักและทำความรู้จักแถวนี้

คนอพยพ : ค่ะๆ ขอขอบใจนะ

ฉากที่ 2 การขนส่งสินค้า

ณ ท่าเทียบเรือ

ตี : โทนๆ เรือสินค้ามาเทียบท่าแล้ว ไปรับของกันเถอะ !

โทน : ไปๆ

คนส่งสินค้า : ของที่สั่งมาส่งแล้วค่ะ

คนรับสินค้า : ขอทางหน่อยครับ ของหนักครับ

ฉากที่ 3 ปัญหา

ณ ตลาดแหลมสน

ชาวบ้าน : เห้อ..... ทำไมวันนี้ไม่มีผู้คนเลย ตลาดก็เงียบ คนก็ไม่ค่อยมีไปไหนกันหมดนะ

อามังขายน้า : เห้อ..... ขายของไม่ได้เลย.... วันนี้

ฉากที่ 4 ความเจริญรุ่งเรือง

ณ ผึ่งบ่ออย่าง

คนขี่สามล้อ : รถพลุกพล่าน การจราจรติดขัด พอบ้านเมืองเจริญขึ้น

แม่ค้าขายผลไม้ : เธอๆ ตั้งแต่เราย้ายมาทำการค้าขายผึ่งบ่ออย่าง อะไรๆ ก็ดี ขายของก็หมด
ทุกวันเลย

แม่ค้าขายผัก : ไซ้ๆ

แม่ค้าขายผลไม้ : ผลไม้ไหมคะ องุ่น กล้วย ส้ม ทุเรียน

แม่ค้าขายผัก : ผักไหมคะ ผักบุ้งคะ

ชาวบ้าน : ขายยังไถคะ

แม่ค้าขายผัก : มีตละ 25 สตางค์คะ อ้าว เธอเนื่อเอง เอาผักอะไรดีจ้า เลือกละ

ชาวบ้าน : เอาผักบุ้ง 2 มัดคะ

แม่ค้าขายผัก : ค่ะๆ ได้ๆ

ชาวบ้าน : ทั้งหมดเท่าไรคะ

แม่ค้าขายผัก : ไม่เป็นไรจ้า นี่เป็นน้ำใจเล็กน้อยๆ ที่เธอช่วยหาที่อยู่ให้เรารวันนั้น ถ้าไม่ได้
เธอ เราคงไม่ได้มาขายของอยู่ที่นี่

ชาวบ้าน : จ้า ขอบใจนะ

แม่ค้าขายผัก : จ้า

ชาวบ้าน : ไปก่อนนะ ไว้จะมาอุดหนุนใหม่นะ

แม่ค้าขายผัก : จ้า

หลังจากจบการแสดงผู้ร่วมกิจกรรมได้ออกมาพูดคุยกับผู้ชมในประเด็นของภาพหนึ่งที่
5 นั่นคือเราได้เรียนรู้อะไรจากเหตุการณ์นี้บ้าง สรุปได้ดังนี้

1. ทุกอย่างมีการเปลี่ยนแปลงเสมอ
2. การปรับตัวจะช่วยให้เราสามารถอยู่รอดได้
3. การช่วยเหลือเกื้อกูลกันจะทำให้สังคมน่าอยู่
4. เห็นถึงความยากลำบากในการดำเนินชีวิตของผู้คนในยุคนั้น

นอกจากนี้ผู้ชมยังให้แสดงความคิดเห็นว่าการเล่าเรื่องประวัติศาสตร์ผ่านละครนั้น ทำให้เข้าใจได้ง่าย เพราะผู้ชมสามารถเห็นภาพได้ชัดเจน รวมทั้งยังมีความสนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ

ในส่วนของผู้ร่วมกิจกรรมทั้งสองกลุ่มนั้น หลังจากทำการแสดงเสร็จ ผู้วิจัยได้ให้แต่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมละคนสะท้อนความรู้สึกในการเข้าร่วมกระบวนการตั้งแต่ต้นจนจบ ผู้ร่วมกิจกรรมมีความเห็นว่าหลังเข้าร่วมกิจกรรม ตนเองมีความรู้เรื่องประวัติศาสตร์เมืองสงขลาเพิ่มมากขึ้น รวมถึงมีความรู้ในเรื่องของการทำละครโดยการใช้วิธีการวางโครงเรื่องอย่างง่าย (5 ภาพ) รวมถึงในกระบวนการทำงานทำให้ได้รู้จักเพื่อนมากขึ้น ได้เรียนรู้กระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม เรียนรู้ที่จะรับมือและจัดการกับคนที่มีความหลากหลาย ได้ใช้ความรู้สร้างสรรค์ และยังรู้สึกว่าการเรียนรู้ประวัติศาสตร์แบบนี้ดีกว่าการนั่งฟังบรรยายหรืออ่านจากในหนังสือ

4.2 รูปแบบการเรียนรู้ของเยาวชนผ่านกระบวนการละคร

จากการสัมภาษณ์แบบเฉพาะกลุ่ม และการใช้แบบสอบถามแบบปลายเปิด ผู้วิจัยสามารถแบ่งประเภทการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ผ่านกระบวนการละครของผู้เข้าร่วมกิจกรรมออกเป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

4.2.1 การเรียนรู้ความรู้ด้านเนื้อหา

จากผลการศึกษาผู้วิจัยสรุปได้ว่าในการเรียนรู้ผ่านกระบวนการละครนั้น ผู้ร่วมกิจกรรมจะได้รับความรู้ในด้านเนื้อหาในประเด็นที่ถูกกำหนดเป็นโจทย์ และกระบวนการเรียนรู้นั้นยังมีความน่าสนใจสามารถช่วยกระตุ้นผู้เรียนได้ และที่สำคัญคือทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองซึ่งทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้นอกเหนือจากโจทย์เริ่มต้นด้วย

4.2.2 การเรียนรู้ด้านศิลปะการละคร

จากผลการศึกษาจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้ด้านศิลปะการละครเพิ่มมากขึ้น ทั้งในด้านการแสดง การวางโครงเรื่องอย่างง่าย และการสร้างบทสนทนา รวมถึงผู้ร่วมกิจกรรมยังเกิดความเชื่อมโยงในการนำศิลปะการละครไปประยุกต์ใช้กับการเรียนในแขนงวิชาอื่นๆ

4.2.3 การเรียนรู้ด้านทักษะสังคม

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้เรียนรู้ทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทั้งด้านการปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกัน การทำงานร่วมกัน การรู้จักยืดหยุ่นประนีประนอม การสร้างความสามัคคีภายในกลุ่มเพื่อให้งานประสบความสำเร็จ ความมีน้ำใจช่วยเหลือและแบ่งปันผู้อื่น นอกจากนี้ผู้ร่วมกิจกรรมยังได้เรียนรู้ข้อคิดในการใช้ชีวิตในสังคม จากเนื้อหาในละครอีกด้วย

สรุปบท

จากการศึกษาเรื่อง “กระบวนการสร้างสรรค์ละครเวทีเพื่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ด้านการเมืองการปกครองเมืองสงขลาของเยาวชน” ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือ เยาวชนอายุ 18-20 ปี จำนวน 14 คน โดยทุกคนไม่เคยมีพื้นฐานทางด้านศิลปะการละครมาก่อน เมื่อกลุ่มตัวอย่างมาเข้าร่วมการอบรมเชิงปฏิบัติการพบว่ากิจกรรมละครสามารถช่วยละลายพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมได้เป็นอย่างดี และทำให้ผู้ร่วมกิจกรรมมีความคุ้นเคยกันมากขึ้น ทำให้เมื่อถึงกระบวนการเรียนรู้หลักผู้เข้าร่วมกิจกรรมจึงสามารถร่วมกิจกรรมได้อย่างเต็มที่ ส่วนการนำวิธีการวางโครงเรื่องละครอย่างง่ายมาใช้ในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์นั้นทำให้การเรียนรู้ประวัติศาสตร์มีความน่าสนใจขึ้น เพราะผู้เรียนได้ลงมือค้นคว้าหาความรู้มานำเสนอเอง นอกจากนี้แล้วการใช้กระบวนการละครในการเรียนยังช่วยพัฒนาทักษะในด้านอื่นๆ เช่นการทำงานร่วมกับผู้อื่น ความมีน้ำใจ การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นได้อีกด้วย

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “กระบวนการสร้างสรรค์ละครเวทีเพื่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ด้านการเมืองการปกครองเมืองสงขลาของเยาวชน” ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

5.1 กระบวนการสร้างสรรค์ละครเวทีเพื่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ด้านการเมืองการปกครองเมืองสงขลาของเยาวชน

กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้คือกลุ่มเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 18-20 ปี จำนวน 14 คน โดยแบ่งเป็นชาย 2 คน และหญิง 14 คน ทุกคนกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นปริญญาตรี และเป็นผู้ที่ไม่เคยมีพื้นฐานด้านการแสดงมาก่อนเลย

ในการศึกษา ผู้วิจัยได้ออกแบบเป็นการการอบรมเชิงปฏิบัติการจำนวน 10 ครั้ง โดยครั้งที่ 1-9 จะเป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการ ส่วนครั้งที่ 10 จะเป็นการนำเสนอผลงาน เนื้อหาของการอบรมเชิงปฏิบัติการนั้นจะมีตั้งแต่เรื่องพื้นฐานด้านการแสดง การฝึกกลองพื้นที่เพื่อหาข้อมูลหรือวัตถุดิบมาสร้างเป็นละคร การฝึกวางโครงเรื่องอย่างง่าย การเขียนบทละคร การออกแบบสำหรับการแสดง และการฝึกซ้อมการแสดง โดยผู้วิจัยจะเป็นผู้นำกิจกรรม และกลุ่มตัวอย่างหรือผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะเป็นผู้สร้างสรรค์ผลงานด้วยตนเองทั้งหมด

จากการศึกษาพบว่าในช่วงแรกของการอบรมเชิงปฏิบัติการ กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมยังมีอาการเกร็ง หรือเขินอายอยู่บ้าง เนื่องจากต้องมาทำกิจกรรมที่ไม่คุ้นเคย แต่หลังจากที่ผู้จับในฐานะของผู้นำกิจกรรมได้นำกิจกรรมที่ใช้เพื่อละลายพฤติกรรม เช่น กิจกรรมโป้ง - หยา ก็ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความผ่อนคลายมากขึ้น นอกจากนี้ผู้วิจัยยังเน้นให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในกลุ่ม รวมถึงการสะท้อนความรู้สึกลงในการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความคุ้นเคย รวมถึงมีความกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นมากขึ้นอีกด้วย สำหรับในช่วงของกระบวนการสร้างสรรค์ละครนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น มีการให้ข้อเสนอแนะ และมีการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มอย่างเหมาะสม และมีการเรียนรู้เรื่องราวของประวัติศาสตร์ผ่านกระบวนการในการทำละคร โดยผู้วิจัยสังเกตว่ากลุ่มตัวอย่างมีความ

กระตือรือร้นที่จะหาข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เพิ่มเติมนอกเหนือจากโจทย์ที่ได้รับ โดยที่ผู้วิจัยไม่ต้องทำการกระตุ้นใดๆเลย

ในช่วงการนำเสนอละครนั้น ได้มีการนำเสนอละครต่อหน้าผู้ชมที่เป็นนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา หลังชมละครผู้ชมได้แสดงความคิดเห็นว่าการเรียนรู้เรื่องราวประวัติศาสตร์ผ่านกระบวนการละครในรูปแบบนี้นั้นมีความน่าสนใจกว่าการเรียนรู้แบบบรรยาย หรือการอ่านหนังสือด้วยตนเอง เพราะเห็นภาพเป็นรูปธรรม และมีความสุขสนุกสนานในระหว่างการเรียนรู้ ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในฐานะผู้ร่วมกระบวนการและผู้สร้างสรรค์ผลงานนั้นได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ผ่านกระบวนการละครว่าช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจเนื้อหามากขึ้น เนื่องจากผู้นำกิจกรรมเพียงกำหนดโจทย์กว้างๆมาให้ แล้วให้ผู้ร่วมกิจกรรมเลือกหาหัวข้อที่ตนเห็นว่าน่าสนใจมาพัฒนาเป็นละคร ซึ่งในระหว่างการทำละครนั้น ผู้ร่วมกิจกรรมก็ต้องลงพื้นที่เพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติมทำให้ได้ความรู้เพิ่มมากขึ้น และน่าสนใจกว่าการฟังบรรยายในห้องเรียน อีกทั้งยังได้เรียนรู้ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นอีกด้วย

5.2 รูปแบบการเรียนรู้

ผู้วิจัยสามารถสรุปรูปแบบการเรียนรู้จากการศึกษาเรื่อง “กระบวนการสร้างสรรค์ละครเวทีเพื่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ด้าน การเมืองการปกครองเมืองสงขลาของเยาวชน” ได้ดังนี้

1) การเรียนรู้ด้านเนื้อหา คือในระหว่างกระบวนการกลุ่มตัวอย่างจะได้เรียนรู้เนื้อหาไประหว่างการทำกระบวนการด้วย ซึ่งวิธีการเรียนรู้จะเป็นการเรียนรู้โดยใช้ความสนใจของกลุ่มตัวอย่างเป็นศูนย์กลาง ทำให้กลุ่มตัวอย่างเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้

2) การเรียนรู้ด้านศิลปะการละคร คือกลุ่มตัวอย่างจะต้องมีความรู้พื้นฐานทางด้านศิลปะการละคร ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างจึงได้เรียนรู้ทางด้านศิลปะการละครในระหว่างการเรียนรู้ ซึ่งนอกจากจะนำมาใช้ในกระบวนการแล้ว กลุ่มตัวอย่างยังสามารถเชื่อมโยงในการนำศิลปะการละครไปใช้ในการเรียนรู้ด้านอื่นๆอีกด้วย

3) การเรียนรู้ด้านทักษะสังคม คือในระหว่างการเรียนรู้ผ่านกระบวนการละครนั้น กลุ่มตัวอย่างได้เรียนรู้ทักษะทางด้านสังคมอื่นๆ เนื่องจากกระบวนการละครนั้น ผู้เข้าร่วมจะต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นทั้งทางตรงและทางอ้อม นั่นคือการทำงานร่วมกับผู้อื่น การจัดการด้านเวลา ความรับผิดชอบ การจัดการความขัดแย้ง เป็นต้น

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง “กระบวนการสร้างสรรค์ละครเวทีเพื่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ด้านการเมืองการปกครองเมืองสงขลาของเยาวชน” ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

การนำกระบวนการละครมาใช้ในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ทางด้านการเมืองการปกครองนั้น จะเห็นได้ว่าส่งผลต่อการเรียนรู้ของเยาวชนได้อย่างชัดเจน ซึ่งโดยปกติแล้วเนื้อหาทางด้านประวัติศาสตร์นั้นมักไม่เป็นที่สนใจของเยาวชน เนื่องจากถูกมองว่ามีเนื้อหาที่น่าเบื่อ ไม่น่าสนใจ แต่เมื่อนำกระบวนการละครที่มีการเปิดกว้างในเรื่องของการเรียนรู้แก่ผู้เรียน จึงทำให้ผู้เรียนมีความสนใจเนื้อหา

กระบวนการในการนำกระบวนการละครมาใช้ในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ทางด้านการเมืองการปกครองนั้น เริ่มจากการนำกิจกรรมพื้นฐานของศิลปะการละครมาใช้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปูพื้นฐานทางด้านศิลปะการละครให้แก่กลุ่มตัวอย่าง และกิจกรรมบางกิจกรรมสามารถใช้ละลายพฤติกรรม และสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้ร่วมกิจกรรมได้ สาเหตุที่ต้องมีการละลายพฤติกรรม เนื่องจากเมื่อผู้เรียนมีความคุ้นเคยและมีความไว้วางใจซึ่งกันและกันแล้ว จะทำให้เกิดการเปิดใจในการเรียนรู้ การเรียนรู้ก็จะเป็นไปอย่างสนุกสนาน หลังจากนั้นก็จะนำเข้าสู่เนื้อหา โดยการแนะนำเนื้อหากว้างๆให้แก่ผู้ร่วมกิจกรรม หลังจากนั้นก็ให้ผู้ร่วมกิจกรรมเลือกเนื้อหาที่ตนจะศึกษาเชิงลึกด้วยตนเอง ซึ่งเมื่อผู้ร่วมกิจกรรมเป็นผู้เลือกเนื้อหาที่จะเรียนรู้เอง ก็จะทำให้มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้อีกขึ้น หลังจากนั้นก็จะนำการวางโครงเรื่องอย่างง่าย โดยใช้เทคนิคภาพนิ่ง 5 ภาพมาเป็นแกนในการเรียนรู้ นั่นคือในระหว่างการวางโครงเรื่อง การสร้างบทละคร การทำบทสนทนา การออกแบบสำหรับละคร ผู้ร่วมกิจกรรมก็จะต้องมีการหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับเนื้อหาทางด้านประวัติศาสตร์อีกด้วย และนอกจากการเรียนรู้ทางด้านเนื้อหาประวัติศาสตร์แล้วนั้น ผู้ร่วมกระบวนการยังได้เรียนรู้ทักษะสังคมอื่นๆ จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ผ่านกระบวนการละครนั้นจะช่วยให้ผู้ร่วมกระบวนการได้เรียนรู้รอบด้าน

ข้อเสนอแนะ

1. การใช้กระบวนการละครในการเรียนรู้ควรเป็นไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการฝึกฝนให้ผู้ร่วมกระบวนการได้ใช้ทักษะต่างๆอย่างต่อเนื่อง
2. ระยะเวลาที่ใช้ต้องมีความยาวนานกว่าในกระบวนการทำวิจัย เช่น 1 ภาคการศึกษา

3. สนับสนุนให้มีการจัดอบรม หรือให้ความรู้แก่ครูหรืออาจารย์ในการนำกระบวนการละครไปใช้ในการเรียนการสอน
4. ควรมีการศึกษาวิจัยในลักษณะเดียวกันนี้กับเด็กและเยาวชนในช่วงวัยที่แตกต่างกัน

บรรณานุกรม

- กุสุมา เทพรักษ์. กระบวนการเรียนรู้ผ่านการสร้างสรรค์ละครเพื่อพัฒนาวิถีประชาธิปไตยของเยาวชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555
- คอลิต มิตำ. กระบวนการสร้างสรรค์ละครนะซีฮัตในชุมชนมุสลิม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต, สาขาวิชาสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553
- นพมาศ แวหวงส์. ปริทัศน์ศิลปการละคร. พิมพ์ครั้งที่1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.
- ปาริชาติ จึงวิวัฒนาการณ์. ละครสร้างสรรค์สำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : พัฒนาคุณภาพ วิชาการ, 2547.
- พรรรัตน์ ดำรุง. การละครสำหรับเยาวชน. พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.
- พรรรัตน์ ดำรุง. ละครประยุกต์. พิมพ์ครั้งที่1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2557.
- ศรีสมร ศรีเบญจกลางกูร. ประวัติศาสตร์เมืองสงขลา. สงขลา: หจก.ภาพพิมพ์, 2544.
- สดไส พันธุ์โกลม. ศิลปะของการแสดง(ละครสมัยใหม่) พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- สุกัญญา สมไพบูลย์. ละครชุมชน. พิมพ์ครั้งที่1. กรุงเทพฯ: โครงการวิจัยสิทธิเสรีภาพในการสื่อสาร, 2553.
- สำนักงานจังหวัดสงขลา. ประวัติจังหวัดสงขลา. {ออนไลน์}. 2555. แหล่งที่มา <http://www.songkhla.go.th/history>

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรม

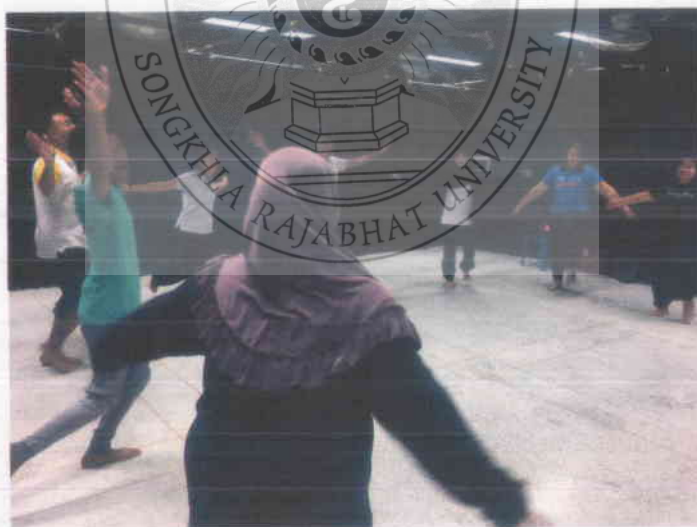
1. นางสาวลุดทิยะห์ สาเมาะ
2. นางสาวสุชาทิพย์ วันเพ็ญ
3. นางสาวอดิศา แก้วขุนทอง
4. นางสาวนาซีฮะห์ ปาแนม๊ะ
5. นายอันวีส กาเจ
6. นางสาวนุญญ์ลิ้น ชาชะ
7. นางสาวตรีรัตน์ นครังค์
8. นางสาวนุรพิรดา ตือเราะ
9. นางสาวกชกร สงชู
10. นางสาวทรายขวัญ จาวิสูตร
11. นางสาวนุชจรี ไชยลาภ
12. นางสาวเบญจวรรณ ติสถาพร
13. นายวุฒิชัย มณีโชติ
14. นางสาวฮาบีบ๊ะ หว่าหล่า

ภาคผนวก ข

ภาพที่ ก กิจกรรมเดินสมาธิ
ที่มา รัชยา วีรการณ

ภาพที่ ข กิจกรรมวอร์มร่างกาย
ที่มา รัชยา วีรการณ

ภาพที่ ค กิจกรรมแข่ง-พญา
ที่มา รัชยา วีรการณ์

ภาพที่ ง กิจกรรมระดมความคิด
ที่มา รัชยา วีรการณ์

ภาพที่ จ กิจกรรมนั้ง ยืน นอนท่าแปลก 1
 ที่มา รัชยา วีรการณ

ภาพที่ ฉ กิจกรรมนั้ง ยืน นอนท่าแปลก 2
 ที่มา รัชยา วีรการณ

ภาพที่ ซ กิจกรรมนั้ง ยืน อนุสาวรีย์มนุษย์ 1
 ที่มา รัชยา วีรการณั้

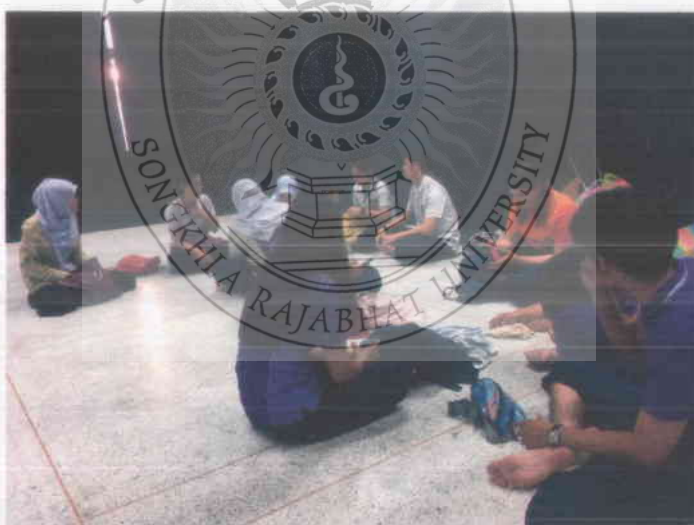

ภาพที่ ซ กิจกรรมนั้ง ยืน อนุสาวรีย์มนุษย์ 2
 ที่มา รัชยา วีรการณั้

ภาพที่ ๗ การซ้อมละคร 1

ที่มา รัชยา วีรการณ

ภาพที่ ๘ การซ้อมละคร 2

ที่มา รัชยา วีรการณ

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติส่วนตัว

นางสาวรัชยา วีรการณ
 19 ธันวาคม พ.ศ.2525
 2/21 หมู่ 3 ต.เขารูปช้าง อ.เมือง จ.สงขลา 90000
 โทรศัพท์ : 081-346-6936
 E-mail : ratchaya.we@skru.ac.th

ประวัติการศึกษา

คุณวุฒิ	ปี พ.ศ. ที่จบ	ชื่อสถานศึกษาและประเทศ
การจัดการมหาบัณฑิต (การตลาด)	๒๕๕๑	มหาวิทยาลัยมหิดล
อักษรศาสตรบัณฑิต (ศิลปการละคร)	๒๕๔๘	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติการทำงาน

พ.ศ.2560 – ปัจจุบัน	ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์และสื่อสารองค์กร คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
พ.ศ.2554 – ปัจจุบัน	อาจารย์ประจำโปรแกรมวิชานาฏศิลป์และการแสดง คณะศิลปกรรม ศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
พ.ศ.2552 - 2554	Creative และผู้จัดการฝ่ายการตลาดลูกพลสตูดิโอ
พ.ศ.2550 – 2552	อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัย	ทักษิณ
พ.ศ.2548 – 2551	เขียนบทละครโทรทัศน์ (รับจ้างอิสระ)

ผลงานทางวิชาการ

ผลงานวิจัย

รัชยา วีรการณ. กระบวนการสร้างสรรค์ละครเพื่อให้ความรู้ด้านสุขภาวะทางเพศแก่เยาวชน
 ในพื้นที่อ.เมือง จ.สงขลา. ๒๕๕๙. สงขลา : มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, ๑๒๙ หน้า. (ทุนของคณะ
 ศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา)

รัชยา วีรการณ. กระบวนการสร้างสรรค์ละครเวทีเพื่อเรียนรู้ประวัติศาสตร์ด้านการเมืองการปกครองเมืองสงขลาของเยาวชน. สงขลา : มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, 120 หน้า. (ทุนของกองทุนวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา)

การเผยแพร่ Ratchaya Weerakarn. “Learning Songkhla Province History by using Drama Process” International Conference on Performing and Visual Arts (ICPVA 2018). University of Malaya ประเทศมาเลเซีย วันที่ ๙ – ๑๑ มกราคม ๒๕๖๑.

ผลงานเผยแพร่

รัชยา วีรการณ และปณณวิช เพชรสุวรรณ. **รำโทนสทิงพระ**. งานประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา วันที่ ๑๕- ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๙.

เอกสารประกอบการสอน

รัชยา วีรการณ. **เอกสารประกอบการสอนวิชา ๒๑๓๒๕๑๙ วิเคราะห์วรรณกรรมละคร** สากล.๒๕๖๐. สงขลา : มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, ๘๙ หน้า.

รัชยา วีรการณ. **เอกสารประกอบการสอนวิชา ๒๑๓๒๖๐๔ ธุรกิจนาฏศิลป์**. ๒๕๕๘. สงขลา : มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, ๑๒๘ หน้า.

